

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Leonida Lorenčič

Ukrepi Evropske unije za zaposlovanje mladih in implementacija teh ukrepov v Sloveniji

Diplomsko delo

Ljubljana, 2014

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Leonida Lorenčič

Mentor: izr. prof. dr. Damjan Lajh

Ukrepi Evropske unije za zaposlovanje mladih in implementacija teh ukrepov v Sloveniji

Diplomsko delo

Ljubljana, 2014

Ukrepi Evropske unije za zaposlovanje mladih in implementacija teh ukrepov v Sloveniji

V diplomski nalogi sem raziskovala ukrepe za zaposlovanje mladih, ki jih je sprejela Evropska unija, nadalje pa me je zanimalo ali te ukrepe izvaja tudi Slovenija. Evropsko unijo kot tudi Slovenijo je v zadnjih letih zajela kriza, ki je še povečala brezposelnost, še posebej pa so pri tem prizadeti mladi ob končanem šolanju. Mladi so v težavnem položaju saj v povprečju na prvo zaposlitev čakajo 10 mesecev in so primorani sprejeti prekerne zaposlitve, torej negotove, za določen čas, občasna in začasna dela itd. Neugoden položaj mladih na trgu dela poveča pomanjkanje izkušenj, pomanjkanje izobrazbe in pogosto neskladje med ponudbo in povpraševanjem po delovnih mestih za mlade.

V diplomskem delu predstavljam kategorijo mladih in probleme s katerimi se srečujejo v stanju brezposelnosti. Spoznamo deleže brezposelnih mladih v Evropski uniji in ukrepe, ki jih je pripravila Evropska komisija za zmanjševanje brezposelnosti mladih. Predstavim tudi delež brezposelnosti mladih v Sloveniji ter fleksibilne oblike dela s katerimi se mladi v največji meri soočajo ter pregleдам katere ukrepe ponujene s strani Evropske komisije izvaja tudi Slovenija.

Ključne besede: brezposelnost, mladi, Evropska unija, Slovenija, implementacija.

Measures of European Union for youth employment and implementation of those measures in Slovenia

In my thesis I was reasearching measures for youth employment adopted by the European Union and furthermore I was interested whether these measures are implemented by Slovenia. Few years ago, financial crisis striked European Union as well as Slovenia and increased unemployment that impacted young people after finishing schooling. Young people are in troubled position because they are waiting for the job for average 10 months and they are forced to take precarious jobs - meaning jobs are uncertain, made for determined time or people have to take occasional or temporary jobs. Unfavorable position of young people on labor market is even bigger because lack of experience, education and often discrepancy between offer and demand for jobs.

In my thesis I present category of young people and problems they encounter in the state of unemployment. We get to know the shares of unemployed youth in European Union and measures that were prepared by European Commision for reducing unemployment of young people. I will present the share of young unemployed people of Slovenia and flexible forms of work which young people are facing in the largest part. I will also look at the measures offered by European Union and if they are implemented in Slovenia.

Key words: Unemployment, youth, European Union, Slovenia, implementation.

Kazalo

1 UVOD	5
1.1 Metodologija.....	5
1.1.1 Cilji diplomskega dela.....	5
1.1.2 Raziskovalna vprašanja in hipoteza	6
1.1.3 Uporabljene metode in tehnike	6
2 TEORETIČNA IZHODIŠČA	8
2.1 Implementacija	8
2.2 Brezposlenost mladih	9
2.3 Brezposelnost mladih v evropski uniji	10
2.4 Ukrepi zaposlovanja mladih evropske unije.....	11
2.4.1 Pobuda priložnosti za mlade	11
2.4.2 Jamstvo za mlade	12
2.4.3 Mladi in mobilnost.....	14
2.4.4 Tvoja prva zaposlitev EURES	14
2.4.5 Prakse v okviru programov Erasmus in Leonardo da Vinci.....	15
2.4.6 Erasmus za mlade podjetnike.....	16
2.4.7 Pripravnništvo in vajeništvo	16
2.5 BREZPOSELNOST MLADIH V SLOVENIJI	19
2.5.1 Fleksibilne oblike dela med mladimi	21
2.6 Ukrepi zaposlovanja mladih v Sloveniji.....	22
2.7 Mehko pravo.....	23
3 EMPIRIČNI DEL	25
3.1 Implementacija Jamstva za mlade	25
3.2 Implementacija praks v okviru programov Erasmus in Leonardo da Vinci.....	27
3.3 Implementacija programa Erasmus za mlade podjetnike	28
3.4 Implementacija programa Tvoja prva zaposlitev Eures	29
3.5 Implementacija Pripravnništva in vajeništva.....	29
3.6 Implementacija Mladi in mobilnost.....	30
4 SKLEP	31
5 LITERATURA	33
PRILOGE	39

Priloga A: Tabele ukrepov Jamstva za mlade	39
Tabela A.1. Zgodnje ukrepanje in aktivacija	39
Tabela A.2. Podporni ukrepi in reforme	41
Tabela A.3. Ukrepi za zaposlovanje in usposabljanje	42
Priloga B: Intervju	46
Priloga B.1	46
Priloga B.2	47
Priloga B.3	50

Kazalo tabel

Tabela 2.1: Razširjenost delnih zaposlitev v Sloveniji med mladimi 15-24 let v letih 2000-2005	22
Tabela 2.2: Razširjenost začasnih zaposlitev v Sloveniji med mladimi 15-24 let v letih 2000-2005	23

1 UVOD

Brezposelnost je problem s katerimi se sooča vse več ljudi, med njimi tudi mladi po končanem šolanju, tako v Sloveniji kot tudi v Evropski uniji. Gospodarska kriza je udarila po vseh slojih družbe, mladi med njimi so pa eni izmed najbolj prizadetih skupin. Tako se mladi zaradi brezposelnosti soočajo s težavami pri samostojnem življenju, saj je prehod med končanim šolanjem in prvo zaposlitvijo precej težaven.

Belčič (1993, 30–31) pravi, da lahko brezposelnost pripelje do zmanjšanja lastne aktivnosti, izgube samospoštovanja, poslabšanja osebnih in družbenih stikov, vse večje izolacije in občutka drugo razrednosti, osebnih in družinskih problemov, pomanjkanja denarja za osnovne potrebščine itd.. Posledice brezposelnosti so odvisne od vrste in trajanja brezposelnosti, družbenega položaja družine posameznika ter osebnostnih značilnosti.

Več kot 5,5 milijona Evropejcev, mlajših od 25 let je brezposelnih. V starostni kategoriji med 15 in 24 let je stopnja brezposelnosti več kot dvakrat višja kot pri odraslih in tako prizadene dva mlada od desetih, medtem ko je pri odraslih to razmerje ena proti deset. V Sloveniji se je od februarja lani stopnja brezposelnosti v starostni skupini od 15 do 24 let zvišala s 23,6 na skoraj 26 odstotkov. Ob tem pa sociolog Miran Lavrič opozarja, da je stanje prikazano lepše, kot je v resnici: »Mi smo izmerili stopnjo brezposelnosti na svoj način, ki ji rečemo samo-percepirana brezposelnost – koliko odstotkov ekonomsko aktivnih mladih sebe doživlja kot brezposelne – in smo dobili številko 36 odstotkov. Mislim, da je realna slika nekje med 30 in 40 odstotki.« (Gorše 2014).

Evropska unija je zato sprejela številne ukrepe, priporočila in pobude, ki naj bi zmanjševali brezposelnost mladih in jim pomagala pri hitrejši pridobitvi zaposlitve. Med te ukrepe med drugim spadajo Pobuda za zaposlovanje mladih, Sheme jamstva za mlade, Mladi in mobilnost itd., katere bomo spoznali v nadaljevanju diplomske naloge.

1.1 Metodologija

1.1.1 Cilji diplomskega dela

Cilj diplomskega dela je predstaviti brezposelnost mladih v Sloveniji in Evropski uniji, ter ukrepe za zmanjševanje brezposelnosti mladih, ki jih je sprejela Evropska unija. Zanimalo me bo kakšni so ti ukrepi ter predvsem če jih implementira tudi Slovenija in če so ukrepi

usmerjeni dolgoročno ali kratkoročno in tako dejansko ne bodo zajezili naraščajoče brezposelnosti mladih.

Diplomsko delo je razdeljeno v tri glavne sklope in sicer: uvodni del, v katerem predstavljam cilj diplomske naloge, raziskovalna vprašanja in hipotezo ter uporabljene metode in tehnike, nadalje sledi osrednji del, ki zajema teoretičen in empiričen del diplomske naloge – teoretičen del zajema temeljne koncepte in pojme, v empiričnem delu se osredotočam na analizo implementacije ukrepov za zaposlovanje mladih, ki jih je sprejela Evropska unija s strani Slovenije. Sklepni del je namenjen predstavitvi ključnih ugotovitev ter preverjanju hipoteze.

1.1.2 Raziskovalna vprašanja in hipoteza

- Kateri so ukrepi EU za zmanjšanje brezposelnosti mladih in kaj so prioritete teh ukrepov?
- Ali Slovenija tudi uporablja in izvaja te ukrepe?

Hipoteza: Slovenija ne izvaja ukrepov Evropske unije za zaposlovanje mladih v celoti, zato ti ukrepi ne prispevajo k zmanjšanju brezposelnosti med mladimi.

1.1.3 Uporabljene metode in tehnike

Analiza primarnih virov: Pregled programskih dokumentov ter strategij resornih ministerstev kot tudi Evropske unije, saj so zelo pomemben del diplomskega dela kajti podajajo natančnejšo sliko reševanja brezposelnosti mladih na območju Slovenije kot tudi na širšem območju Evropske unije.

Analiza sekundarnih virov: Strokovni in znanstveni člani, medijski članki kot tudi obstoječe statistike o izbrani tematiki so služili za predstavitev ključnih teoretičnih pojmov kakor tudi pri predstavitvi empiričnega delu diplomske naloge.

Metoda družboslovnega intervjuja: Polstrukturirani intervjuji z gospo Urško Kovač Zlobko z Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti in Barbaro Gogola z Zavoda RS za zaposlovanje ter Natašo Hafner z Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport.

Študija primera: Podrobnejša analiza in predstavitev problema obravnavanega v diplomski nalogi t.j. Ukrepi Evropske unije za zaposlovanje mladih in implementacija teh ukrepov v Sloveniji

2 TEORETIČNA IZHODIŠČA

2.1 Implementacija

Implementacija je izvajanje javnopolitičnih odločitev, ki so navadno sprejete v obliki pravil. V idealnih razmerah te odločitve identificirajo nastali problem, opredelijo temeljne cilje ter na različne načine strukturirajo proces implementacije (Mazmanian in Sabatier v Fink Hafner 2007, 158). Implementacija ni le upravni postopek izvajanja nekega formalnega akta, ampak tudi kompleksna družbena dejavnost v kateri imajo pomembno vlogo vprašanja moči, sredstev, vrednot, interesov itd.. Sprejetje javne politike se ne izvaja per se, temveč njihovo izvajanje zahteva pozitivno akcijo pristojnih javnopolitičnih igralcev in glede na to, da je proces implementacije kompleksna družbena dejavnost lahko v fazi implementacije prihaja tudi do številnih težav ter nepredvidenih situacij (Lajh 2007, 158-159).

Analiza procesa implementacije je pogosto zaznamovana z resnimi omejitvami, katere zajemajo : 1.) identifikacijske težave vseh relevantnih javnopolitičnih igralcev, 2.) številne spremenljivke je zelo težko ali celo nemogoče meriti, 3.) odločitve, sprejete v fazi izvajanja je težko izolirati od odločitev sprejetih v fazi oblikovanja javnih politik, 4.) temeljita analiza procesa implementacije zajema longitudinalno opazovanje aktivnosti izvajanja, kar pa od raziskovalca zahteva veliko časa in drugih virov (Van Meter in Van Horn v Fink Hafner 2007, 159)

Dunsire (v Hogwood in Gunn 1984, 197) pravi, da so vlade boljše pri sprejemanju zakonodaje kakor pri izvajanju zelenih sprememb, kar imenuje razkorak oziroma verzeli pri izvajanju javnih politik. Dobro je razlikovati med neimplementacijo in neuspešno implementacijo, kajti v primeru neimplementacije javna politika ne deluje tako kot je bilo predvideno, čemu sta lahko razlog dva vzroka in sicer, da so bili igralci vključeni v implementacijo nekooperativni in neučinkoviti ali ker kljub prizadevanju niso mogli premagati ovir za učinkovito izvajanje nad katerimi nimajo nadzora. Na drugi strani pa je lahko implementacija neuspešna, kadar se sicer izvaja v celoti, vendar zunanje okoliščine niso ugodne in se ne skladajo z predhodno opredeljenimi cilji. Tako Hogwood in Gunn menita da pride do motenj pri implementaciji zaradi slabega izvajanja, slabe politike ali pa zaradi nesreče oziroma spleta nesrečnih naključij (Hogwood in Gunn 1984, 197).

Ne obstaja stroga ločnica med oblikovanjem politike in izvajanjem te politike. Kar se zgodi v fazi implementacije bo vplivalo na dejanski izid (outcome) politike. Nasprotno pa se bo

verjetnost za uspešen izid povečala, če se bo že v fazi oblikovanja politike mislilo na morebitne težave pri izvajanju (Hogwood in Gunn 1984, 197).

2.2 Brezposlenost mladih

Eden najzahtevnejših in ključnih prehodov znotraj dinamike prehodov mladih med različnimi statusi in situacijami je prehod iz izobraževanja v svet dela, kar pomeni v bolj ali manj stabilne zaposlitve. Šele z uspešnim prehodom v bolj ali manj stabilno zaposlitev se mlade tudi dejansko postavi v položaj enakopravnih članov družbe, saj jim zaposlitev zagotavlja socialno–ekonomsko neodvisnost, posledično pa jim daje možnost dolgoročnega načrtovanja življenja, kariere, družine, bivalnih razmer itd.. Dokler se mladi ljudje tudi ekonomsko ne osamosvojijo, kar je v sodobnih družbah realno mogoče le preko zaposlitve, živijo še naprej neke vrste podaljšano otroštvo, v odvisnost od družine in širše v odvisnost od družbe (Trbanc 2005a, 161).

Brezposlenost pri mladih ni problematična le z vidika umeščanja v sistem dela in prihodnjih kariernih možnosti mladih posameznikov (npr. vpliv brezposlenosti na oblikovanje odnosov do dela in delovne etike pri mladih, možnost razvoja negativnega odnosa do dela pri mladih, ki še niso bili nikoli zaposleni), ampak tudi z vidika negativnih psiholoških posledic (razvoj slabe samopodobe, občutek neobvladovanja življenja) in širših družbenih posledic (podaljševanje ekonomske in socialne odvisnosti mladih ljudi, pozno osamosvajanje, pozno odločanje za lastno družino ipd.) (Trbanc 2005a, 161–162).

Mladi se na trgu dela soočajo s specifičnimi ovirami, katere jim ne omogočajo zaposlitve in posledično tudi ne socialne varnosti. Prva ovira bi lahko bila ta, da mladi vstopajo na trg dela neposredno iz izobraževalnega sistema in so posledično brez izkušenj, ki jih večina delodajalcev zahteva. Na drugi strani pa velja, da so pogosto nosilci novih znanj, ki jih prinašajo iz izobraževalnega procesa, in številnih socialnih (in tehničnih) spretnosti in kompetenc, vezanih na odraščanje v sodobni informacijski družbi (Ignjatović in Trbanc 2009, 40).

Stopnja brezposelnosti mladih je znatno višja in njihovo zaposlovanje in delovne razmere so slabše kot so pri starejših, kar vodi do visokih socialnih in gospodarskih stroškov za družbo. Tako je potrebno posebno pozornost nameniti boljšemu vključevanju mladih na trg dela še posebej zato ker se njihovo število veča. Podpora za mlade mora v glavnem temeljiti na

obstoječih politikah zaposlovanja, katere je treba dopolniti kadar je to potrebno, s ciljno usmerjenimi posegi. Vzrok šibkega vključevanja mladih na trg dela prav tako leži v pogostem neskladju med ponudbo in povpraševanjem. Takšno situacijo bi lahko rešili s sprejetjem celostnih pristopov, ki upoštevajo obe strani trga dela in vključujejo vse sektorje družbe, vključno z mladimi (Coenjaerts in drugi 2009).

Mladi se srečujejo s posebnimi izzivi pri dostopu na trg dela in to znižuje njihove možnosti, da najdejo dostojno delo. Med glavne težave spadajo: 1.) večja verjetnost, da bodo izgubili službo v času gospodarske recesije (po principu "zadnji noter, prvi ven"), 2.) posebne ovire za vstop, ki pogosto izvirajo iz pomanjkanja izkušenj in 3.) odvisnost poti: hitra brezposelnost povečuje verjetnost kasnejše brezposelnosti (Coenjaerts in drugi 2009).

2.3 Brezposelnost mladih v evropski uniji

Združeni narodi štejejo za mlade tiste osebe, ki so stare od 15 do 24 let.

Brezposelnost mladih v Evropski uniji več kot dvakrat presega brezposelnost odraslih (23,5 %, glede na 11 %); med mladimi Evropejci od 15. do 24. leta starosti je bilo septembra 2013 kar okoli 5,6 milijona brezposelnih. Razlike v stopnjah brezposelnosti mladih med državami članicami ostajajo velike: od 7,7 % v Nemčiji do več kot 50 % v Grčiji, Španiji in na Hrvaškem (Svet Evropske Unije 2014).

V mesecu juniju 2013 je bilo v vseh 27 državah članicah EU brezposelnih 5,512 milijona mladih (mlajših od 25 let) in med njimi 3,526 milijona na evrskem območju. V primerjavi z junijem 2012 se je brezposelnost na ravni 27 držav članic EU zmanjšala za 43.000, na evrskem območju pa povečala za 43.000. Junija 2013 je stopnja brezposelnosti na ravni vseh 27 držav članic EU znašala 23,2%, na evrskem območju pa 23,9% v primerjavi z 22,8% oziroma 23,0% v juniju 2012. Najnižje stopnje so junija 2013 beležile Nemčija (7.5%), Avstrija (9.3%), Nizozemska (11.0%) in Malta (11.2%), najvišje pa Grčija (58,7% aprila 2013) in Španija (56,1%) (Skills for Youth 2014).

Brezposelnost mladih je v Evropi standardno 2 do 3 krat večja od brezposelnosti celotne populacije. Po podatkih Mednarodne organizacije dela bi bilo treba v Evropski uniji ustvariti 6 milijonov delovnih mest, da bi bile razmere na trgu dela take kot pred začetkom krize. Po ocenah Mednarodne organizacije dela naj bi bilo samo za reševanje problema brezposelnosti mladih v Evropski uniji potrebnih 21 milijard evrov, ki bi bili namenjeni za ukrepe aktivne politike zaposlovanja (Mladinski svet Slovenije 2013, 11).

2.4 Ukrepi zaposlovanja mladih evropske unije

Prioriteten cilj Evropske komisije je reševanje problematike brezposelnosti mladih, ki je razširjena po vsej Evropski uniji, saj je recesija največje breme prinesla prav mladim, ki končajo šolanje in iščejo zaposlitev in posledično finančno ter socialno stabilnost za urejanje stanovanjske problematike, ustvarjanje družine. Z namenom reševanja problema brezposelnosti mladih je Evropska komisija sestavila razne programe, ukrepe in pobude.

Evropska komisija je skozi finančno krizo sodelovala z državami članicami z namenom reševanja gospodarskih in socialnih posledic visoke in naraščajoče brezposelnosti. Bistvene reforme katere bodo okrepile zaupanje mladih in pokazale da imajo svetlo prihodnost je treba podpreti z hitrim delovanjem ukrepov za okrepitev rasti in pomoč mladim pri iskanju zaposlitve in pridobivanju osnovnih delovnih spretnosti. Komisija je zato predlagala vrsto praktičnih in dosegljivih ukrepov, ki imajo potencial takoj vidnega učinka kot sta npr. leta 2012 predlagan t.i. »Paket zaposlovanja mladih« (»Youth employment package«) in leta 2013 »Pobuda za zaposlovanje mladih« (»Youth Employment Initiative«). Sedaj je prednostna naloga, da se pospeši implementacija vseh ukrepov sprejetih s strani Evropske komisije. Seveda je rezultat odvisen od politične volje držav članic in sposobnosti zasebnega sektorja za ustvarjanje priložnosti za mlade kajti Evropska unija ne more nadomestiti dela, ki je potrebno na nacionalni ravni, lahko pa pomaga s specifičnimi priporočili reform za posamezne države članice, s širjenjem najboljših praks, z usmerjanjem naložb iz proračuna Evropske unije in pomaga mladim, da v celoti izkoristijo enotni evropski trg (European Commission 2013b).

2.4.1 Pobuda priložnosti za mlade

Pobuda priložnosti za mlade vsebuje ukrepe za leti 2012 in 2013, s katerimi naj bi zmanjšali brezposelnost mladih. Je del pobude za izobraževanje in zaposlovanje Mladi in mobilnost (Talentiran.si 2012).

Cilji te pobude so podpora mladim brezposelnim, zlasti tistim mladim, ki so opustili šolanje in niso zaključili srednješolskega izobraževanja, da se vrnejo v šolo ali vpišejo v program ustreznega poklicnega usposabljanja ter diplomantom, da si pridobijo prve delovne izkušnje (Evropska komisija 2014č).

V primeru Priložnosti za mlade ne gre le za mlade, ki so zgodaj opustili šolanje, temveč tudi za univerzitetne diplomante, ki po končanem šolanju ne morejo najti prve zaposlitve. Med glavnimi ukrepi, ki jih Komisija neposredno financirala s pobudo Priložnosti za mlade, je pomoč državam članicam v višini štirih milijonov evrov za uvedbo programa Jamstvo za mlade, kateri bi omogočil, da so mladi v štirih mesecih po zaključku šolanja zaposleni ali se izobražujejo ali usposablajo. Iz Evropskega socialnega sklada bo tako dodeljenih 1,3 milijona evrov za podporo uvedbi vajeništev ter trije milijoni evrov sredstev za podporne programe za mlade ustanovitelje podjetij in socialne podjetnike. (Žurnal24 2011)

Glavni ukrepi, ki jih Komisija neposredno financira z novo pobudo „Priložnosti za mlade“, so naslednji:

- *4 milijonov evrov za pomoč državam članicam pri uvedbi programa „Jamstvo za mlade“;*
- *1,3 milijona evrov za podporo uvedbi vajeništev prek Evropskega socialnega sklada; povečanje za 10 % do konca leta 2013 bi dodalo skupaj 370 000 novih vajeništev;*
- *uporaba 3 milijonov sredstev tehnične pomoči Evropskega socialnega sklada pri vzpostavljanju podpornih programov za mlade ustanovitelje podjetij in socialne podjetnike;*
- *čim boljše usmerjanje sredstev v prakso v podjetjih, s ciljem vsaj 130 000 praks v okviru programov Erasmus in Leonardo da Vinci leta 2012;*
- *zagotavljanje finančne pomoči v letih 2012 in 2013 5000 mladim pri iskanju zaposlitve v drugi državi članici s pobudo „Tvoja prva zaposlitev EURES“;*
- *okrepitev proračunskih sredstev za evropsko prostovoljno službo, s čimer se bo leta 2012 zagotovilo vsaj 10 000 mest za prostovoljstvo;*
- *predstavitev okvira za visokokakovostna pripravništva v EU v letu 2012;*
- *zagotavljanje okoli 600 dodatnih izmenjav v okviru programa Erasmus za podjetnike v letu 2012 (Evropska komisija 2011)*

2.4.2 Jamstvo za mlade

Jamstvo za mlade je eden od ključnih ukrepov, s katerimi se je EU odzvala na problem brezposelnosti mladih. Ta sistem bi moral zagotavljati, da vsi mladi do 25. leta starosti v štirih mesecih po tem, ko postanejo brezposelni ali prenehajo s formalnim izobraževanjem, prejmejo kakovostno ponudbo za zaposlitev, nadaljnje izobraževanje, vajeništvo ali

pripravnitvo. Tako je ta program namenjen zagotovitvi gladkega prehoda iz izobraževanja v zaposlitev, spodbujanju vključevanja na trg dela in prizadevanju, da nobena mlada oseba ne bi bila izključena (Svet Evropske Unije 2014).

Jamstvo za mlade prispeva k trem ciljem strategije Evropa 2020 in sicer, da bi morale biti 75 % oseb med 20. in 64. letom zaposlenih, da bi morale biti stopnje osipa pod 10 % in da bi bilo treba vsaj 20 milijonov ljudi rešiti iz revščine in socialne izključenosti (Evropska komisija 2012b, 7).

Za pripravo in izvajanje programov jamstva za mlade je potrebno tesno sodelovanje med ključnimi deležniki kot so javni organi, zavodi za zaposlovanje, izvajalci poklicnega svetovanja, izobraževalne ustanove, službe za pomoč mladim, podjetja, delodajalci, sindikati itd.. Zelo pomembno je zgodnje posredovanje in ukrepanje, v mnogih primerih so potrebne reforme, kot so denimo izboljšanje sistemov poklicnega izobraževanja in usposabljanja (Evropska Komisija 2014b).

Priporočilo Komisije, ki ga je predlagala kot sveženj ukrepov za zaposlovanje mladih omogoča državam članicam jasna merila in smernice za vzpostavitev svoje jamstvene sheme za mlade na podlagi šestih oseh: 1.) vzpostavitev trdnih partnerstev z vsemi zainteresiranimi skupinami, 2.) zagotovitev pravočasnega ukrepanja in aktivacije, da se mladi izognejo problemu, da bi ostali brez zaposlitve, izobrazbe ali usposabljanja, 3.) podporni ukrepi, ki bodo omogočili vključevanje na trg dela, 4.) celovita uporaba oz. izkoriščanje sredstev s strani EU za ta namen, 5.) vrednotenje in stalno izboljševanje jamstev za mlade ter 6.) hitro izvajanje programa (European Commission 2013a).

7.-8. februarja 2013 se je Evropski svet odločil, da ustvari pobudo za zaposlovanje mladih ter določil 6 bilijonov evrov za obdobje 2014-2020, ki se bodo dodeljevali na območjih, kjer brezposelnost mladih presega 25 odstotkov. Ta sredstva bodo na voljo za implementacijo Jamstva za mlade (European Commission 2013a).

Uvajanje podobnih shem kot je shema jamstev za mlade v nekaterih državah že kaže uspešne učinke. Dober primer sta Finska in Avstrija. Finska je pripravila obsežen program jamstva za mlade. Po oceni fundacije Eurofound je leta 2011 v 3 mesecih po prijavi na zavodu za zaposlovanje 83,5 % mladih iskalcev zaposlitve prejelo uspešno ponudbo za delo. Finski program je omogočil hitrejšo pripravo osebnega načrta zaposlovanja mladih, kar je na koncu vplivalo na zmanjšanje brezposelnosti (Evropska Komisija 2014b).

S povprečjem 8,3% brezposelnih oseb mlajših od 25 let, je Avstrija ena izmed držav Evropske unije, kjer je brezposelnost mladih najnižja. Izid politike Jamstva za mlade, ki se izvaja od leta 2008 je spodbuden, še posebej v kontekstu krize s katerim se sooča Evropska unija (A European Youth Guarantee now!).

Odbor regij predlaga, da se programi jamstev za mlade, še posebej njihove komponente na področju zaposlovanja, vajeništva ali pripravništva, razširijo na nedavno diplomirane mlade vse do 30 leta starosti. Eden od poudarkov je tudi, da je treba ukrepe, ki krepijo spretnosti in sposobnosti, usmeriti v odpravo neskladij med potrebami trga dela in ponudbo znanja in spretnosti, zato morajo biti stalno izobraževanje, vajeništvo in pripravništvo trdno umeščeni v okvir zaposlitvenega cilja. Zelo pomembna je tudi vloga delodajalcev, ki v okviru programov jamstev za mlade zagotavljajo potrebne možnosti za poklicni razvoj. Potrebno bi bilo vključiti tudi jezikovne spretnosti in praktične delovne izkušnje, ki izboljšajo zaposljivost ter povečajo delovno mobilnost znotraj Evropske unije. Odbor regij je tudi pozval države članice, naj v letu 2013 predložijo svoje nacionalne načrte za delovna mesta ter vanje vključijo tudi napredek na področju uvajanja in izvajanja jamstev za mlade in poziva k uvedbi in izvajanju programov jamstev za mlade najpozneje januarja 2014 (Odbor regij 2013).

2.4.3 Mladi in mobilnost

Pobuda Mladi in mobilnost zajema celovite ukrepe v zvezi z izobraževanjem in zaposlovanjem mladih v Evropi. Poteka od leta 2010 in je del strategije za pametno, trajnostno in vključujočo gospodarsko rast Evropa 2020. Cilj pobude Mladi in mobilnost je prizadevanje za izboljšavo izobraževanja in zaposljivosti mladih, zmanjšati visoko brezposelnost mladih ter povečati stopnjo zaposlovanja mladih. Za uresničitev teh ciljev je treba: 1.) prilagoditi izobraževanje in usposabljanje potrebam mladih, 2.) spodbuditi mlade, da izkoristijo štipendije EU za študij in usposabljanje v drugi državi ter 3.) spodbuditi države EU, da z ustreznimi ukrepi olajšajo prehod iz izobraževanja v delovno razmerje. Eden izmed posebno ciljno usmerjenih ukrepov je denimo pripravljalni ukrep Prva zaposlitev EURES, ki spodbuja mobilnost mladih pri iskanju dela v Evropski uniji (Evropska komisija 2014c).

2.4.4 Tvoja prva zaposlitev EURES

Je eden izmed ključnih ukrepov vodilne pobude Evropa 2020 Mladi in mobilnost ter pobude Priložnosti za mlade. Program je del prizadevanj Komisije za zmanjšanje brezposelnosti

mladih, kot je opredeljeno v svežnju ukrepov za zaposlovanje mladih 2012. V treh proračunskih letih 2011–2013 je bilo za pomoč 5000 mladim pri iskanju zaposlitve, pripravništva ali vajeništva v državi članici, ki ni država njihovega stalnega prebivališča, dodeljenih približno 12 milijonov evrov (Evropska komisija 2014a).

Tvoja prva zaposlitev Eures pomaga zlasti mladim državljanom Evropske unije, starim od 18 do 30 let, kar vključuje usklajevanje ponudbe in povpraševanja na trgu dela in, če je le mogoče, tudi usposabljanje, finančno pomoč za udeležbo na razgovoru o zaposlitvi ter delno povračilo stroškov nastanitve v tujini, potem ko delodajalec potrdi svojo pripravljenost, da zaposli iskalca zaposlitve (Evropska Komisija 2012a).

Tvoja prva zaposlitev Eures naj bi bil instrument, ki prispeva k:

- izboljšanju delovanja trgov dela v EU, z zapolnitvijo deficitarnih delovnih mest,
- olajšanju prehodov iz izobraževanja ali usposabljanja v zaposlitev,
- zmanjšanju ovir za zaposlitveno mobilnost,
- doseganju zaposlitvenega cilja iz strategije Evropa 2020, to je da bo 75 % prebivalcev EU, starih od 20 do 64 let, imelo zaposlitev do leta 2020 (Evropska komisija 2012c).

2.4.5 Prakse v okviru programov Erasmus in Leonardo da Vinci

Na področju izobraževanja, poučevanja, usposabljanja, razvoja in sodelovanja v mednarodnem okolju Erasmus nudi udeležencem terciarnega izobraževanja različne priložnosti. Cilj programa je spodbujati mednarodno mobilnosti posameznikov in povečati obseg različnega sodelovanje med organizacijami ter dvig kakovosti terciarnega izobraževanja v Evropi (CMEPIUS 2014b).

Akcija mobilnost Leonardo da Vinci udeležencem omogoča mednarodno prakso, poklicno usposabljanje ali izmenjavo izkušenj v tujini. Z udeležbi lahko mladi izboljšajo svoje poklicno znanje, pridobijo spretnosti, zaposljivost in vključenost na evropski trg dela. Po končani mobilnosti udeleženci prejmejo potrdilo o usposabljanju v tujini. Akcija ima tri ciljne skupine:

1. *Dijaki* so vključeni v začetno poklicno ali strokovno izobraževanje, kjer mobilnost traja od 2 do 39 tednov. Namen mobilnosti dijakov v okviru Leonardo da Vinci lahko izvedba delovne prakse ali usposabljanja v tujini in sicer v podjetju ali izobraževalni organizaciji.

2. Mobilnost *oseb na trgu dela* (zaposleni, nezaposleni ali mladi diplomanti) traja od 2 do 26 tednov. Namen mobilnosti je izvedba delovne prakse ali usposabljanja v tujini in sicer v podjetju ali izobraževalni organizaciji.

3. *Strokovnjaki v poklicnem izobraževanju in usposabljanju* so učitelji, svetovalni delavci, mentorji, organizatorji izobraževanja, kadroviki, itd.. Mobilnost traja od 1 do 6 tednov, katere namen je vzajemno učenje, prenos, izboljšanje in posodabljanje kompetenc in inovativnih metod in praks na področju poklicnega usposabljanja (CMEPIUS 2014a).

2.4.6 Erasmus za mlade podjetnike

Ta ukrep omogoča usposabljanje, mrežno povezovanje in izmenjavo izkušenj med evropskimi podjetniki. Z ukrepom Erasmus za mlade podjetnike se razširjajo mrežne povezave med poslovnimi in malimi in srednjimi podjetji ter dovoljuje izkušenim podjetnikom, da razvijejo nove tržne povezave in spoznajo priložnosti, ki jih ponujajo druge evropske države (CMEPIUS 2014c).

Erasmus za mlade podjetnike bodočim mladim podjetnikom pomaga pridobiti izkušnje za ustanovitev ter uspešno vodenje malega podjetja v Evropi. z izkušenim podjetnikom s katerim sodelujejo od 1 do 6 mesecev, novi mladi podjetniki pridobivajo in si izmenjujejo znanje ter poslovne zamisli. Program Erasmus za mlade podjetnike financira Evropska komisija in se izvaja v številnih sodelujočih državah s pomočjo lokalnih kontaktnih točk, pristojnih za podporo podjetništvu kot so npr. gospodarske zbornice, centri za zagon podjetij, podjetniški inkubatorji itd.. Na evropski ravni njihove dejavnosti usklajuje podpora služba programa (Erasmus for Young Entrepreneurs).

2.4.7 Pripravištvo in vajeništvo

Pomen pripravništev pri zagotavljanju lažjega prehoda k zaposlitvi je odvisen od njihove kakovosti v smislu učne vsebine in delovnih pogojev. Kakovostna pripravništva tako prinašajo neposredne koristi za produktivnost, izboljšujejo usklajevanje ponudbe in povpraševanja na trgu dela in spodbujajo mobilnost, zlasti z zmanjševanjem stroškov iskanja tako za podjetja kot pripravnike. Pomembno je da pripravništva zagotavljajo temeljito in smiselno učno vsebin, kar med pomeni opredelitev posebnih znanj in spretnosti, ki jih bo

pripravnik pridobili, nadzor in mentorstvo pripravnika ter spremljanje njegovega napredka (Odbor stalnih predstavnikov 2014).

Odbor stalnih predstavnikov tako priporoča, da se izboljša kakovost pripravništev, še posebej v zvezi z učno vsebino in vsebino usposabljanj ter delovnimi pogoji, da bi se olajšal prehod od izobraževanja, brezposelnosti ali neaktivnosti k zaposlitvi, in sicer tako, da v prakso uvedejo naslednja načela okvira za kakovost pripravništev:

- *sklenitev pisnega sporazuma o pripravništvu, ki ga skleneta pripravnik in ponudnik pripravništva, kjer se navedejo učni cilji, delovni pogoji, ali ponudnik pripravništva zagotavlja pripravniku plačilo ali nadomestilo ter pravice in obveznosti podpisnikov v skladu z veljavno zakonodajo Evropske unije ali nacionalno zakonodajo ter trajanje pripravništva,*
- *učni cilji in cilji usposabljanja – potrebno je spodbujati najboljše prakse v zvezi z učnimi cilji in cilji usposabljanja, ki bi omogočali pripravnikom lažjo pridobitev praktičnih izkušenj, ustreznih znanj in spretnosti. Pripravniku se določi mentorja, ki ga bo usmerjal pri izvajanju dodeljenih nalog ter spremljal in ocenjeval njegov napredek,*
- *delovni pogoji pripravnikov – v skladu z veljavno zakonodajo EU in nacionalno zakonodajo je potrebno zagotoviti spoštovanje pravic in delovnih pogojev pripravnikov, prav tako je treba spodbujati ponudnike pripravništev, da pojasnijo, ali zagotavljajo zdravstveno zavarovanje in zavarovanje za primer nesreče ter bolniški dopust. Sporazum o pripravništvu mora jasno določati, ali je za pripravništvo predvideno plačilo ali nadomestilo, ter njegov znesek.*
- *pravice in obveznosti - spodbujati zadevne strani k zagotovitvi, da sporazum o pripravništvu določa pravice in obveznosti pripravnika in ponudnika pripravništva*
- *ustrezno trajanje - zagotoviti ustrezno trajanje pripravništev, ki praviloma niso daljša od šestih mesecev, razen kadar je daljše trajanje utemeljeno, ob upoštevanju nacionalnih praks*
- *ustrezno priznavanje pripravništev - spodbujati priznavanje in potrjevanje znanja, spretnosti in usposobljenosti, ki jih je pripravnik pridobil pri opravljanju pripravništva, ter spodbujati ponudnike pripravništev, naj jih na podlagi ocene potrdijo s spričevalom*
- *zahteve za preglednost – spodbujati, da ponudniki pripravništev v obvestila in oglase o prostih mestih vključijo informacije o pogojih pripravništva, zlasti o tem, ali je*

zagotovljeno plačilo ali nadomestilo ter zdravstveno zavarovanje in zavarovanje za primer nesreče

- *nadnacionalna pripravništva - olajšati čezmejno mobilnost pripravnikov v Evropski uniji, med drugim s pojasnitvijo nacionalnega pravnega okvira za pripravništva in določitvijo jasnih pravil o sprejemanju pripravnikov iz drugih držav članic ali pošiljanju pripravnikov v druge države članice ter zmanjševanjem upravnih postopkov; preučiti možnost uporabe razširjene mreže EURES in izmenjave informacij o plačanih pripravništvih prek portala EURES;*
- *uporaba evropskih strukturnih in investicijskih skladov - izkoristiti evropske strukturne in investicijske sklade, in sicer Evropski socialni sklad in Evropski sklad za regionalni razvoj, v programskem obdobju 2014 – 2020 ter, kjer je primerno, pobudo za zaposlovanje mladih, da bi se povečala število in kakovost pripravništev, med drugim tudi na podlagi uspešnih partnerstev z vsemi ustreznimi deležniki (Odbor stalnih predstavnikov 2014).*

Tako je potrebno v okviru kakovosti pripravništva potrebno sprejeti ustrezne ukrepe za čim hitrejšo vzpostavitev in uporabo okvira za kakovostna pripravništva. Do konca leta 2015 morajo države članice Komisiji zagotoviti informacije o ukrepih, sprejetih v skladu s tem priporočilom, spodbujati aktivno vključenost socialnih partnerjev v uporabo okvira za kakovost pripravništev ter spodbujati aktivno vključevanje zavodov za zaposlovanje, izobraževalnih ustanov in ponudnikov usposabljanj v uporabo okvira za kakovost pripravništev (Odbor stalnih predstavnikov 2014).

Zraven kakovostnih pripravništev je treba zagotoviti tudi kakovostna vajeništva. Tako je nastala evropska koalicija za vajeništva, ki je začela delovati julija 2013 in katere namen je izboljšati kakovost in obseg vajeništva po celi Evropski uniji ter spremeniti miselnost v zvezi z učenjem v obliki vajeništva. Koalicija združuje javne organe, poslovne in socialne partnerje, predstavnike mladih in druge ključne akterje z namenom usklajevanja in izvajanja različnih pobud za uspešne programe vajeništva (Svet Evropske unije 2014).

Evropska komisija se je zavezala, da bo spodbujala vzajemno učenje ter tako podprla reformo politik v državah članicah, zlasti v tistih, za katere so bila na področju poklicnega izobraževanja in usposabljanja oblikovana priporočila za posamezne države, prav tako bo zagotovila najboljšo možno uporabo sredstev Evropske unije in s tem prispevala k ciljem koalicije, proučila vključitev vajeništev v mrežo EURES ter povabila združenje

Eurochambres in druge ustrezne deležnike, da se zavežejo k ukrepom za dejansko uresničevanje ciljev koalicije (Evropska komisija 2013).

2.5 BREZPOSELNOST MLADIH V SLOVENIJI

Urad Republike Slovenije za mladino in Zavod RS za zaposlovanje uvrščata med mlade tiste, ki so stari od 15 do 29 let.

V letu 2012 je bilo v povprečju 165.800 mladih delovno neaktivnih, povprečna stopnja delovne aktivnosti med njimi je znašala 44,8 %. Stopnja brezposelnosti med mladimi v letu 2012 je v povprečju znašala 17,4 %. Tako se Slovenija še vedno uvršča pod povprečje držav članic Evropske unije (18,1 %) (Jablanović 2013).

Decembra leta 2012 je bilo v evidenci brezposelnih oseb registriranih 27.485 mladih, starih med 15–29 let, od tega je bilo več kot 60 % starih med 25–29 let. Skoraj polovica vseh mladih brezposelnih je brez delovnih izkušenj oziroma iščejo prvo zaposlitev. Zaskrbljujoče je tudi dejstvo, da narašča število dolgotrajno brezposelnih mladih, ne glede na raven pridobljene izobrazbe (delež dolgotrajno brezposelnih mladih starih 15–24 let je junija 2013 znašal 21,7 %, med mladimi starimi 25–29 let pa 28,4 %), še posebej pa je to značilno za mlade s terciarno izobrazbo. Problem je tudi neustrezna izobrazbena struktura mladih. Med mladimi v starosti 15 – 29 let je delež brezposelnih s I. in II. ravni izobrazbe junija 2013 znašal 28,0 %. Hitro narašča tudi delež terciarno izobraženih mladih. Junija 2013 je bil delež mladih (starih 25–29) s terciarno izobrazbo 28,2 %. Rast števila brezposelnih mladih pri vsaki izmed ciljnih skupin je hitrejša v zahodni regiji, medtem ko je število brezposelnih mladih praviloma višje v vzhodni regiji Slovenije (Jamstvo za mlade 2014).

Po uradnih statističnih podatkih za zadnje desetletje naj bi se trend brezposelnosti mladih zmanjševal, vendar pa se je v tem obdobju delež mladih, ki se dojemajo kot brezposelni, občutno povečal. Ob upoštevanju take opredelitve brezposelne osebe je bila stopnja brezposelnosti v starostni skupini 15–24 let v letu 2000 približno 18-odstotna, v letu 2010 pa kar 25-odstotna (Ministrstvo za šolstvo in šport/ Urad za mladino 2010, 109).

Prehod z izobraževanja na trg dela je prelomno obdobje v življenju posameznika in se tudi v Sloveniji spreminja, saj se vedno večji delež mladih odloči za nadaljnjo šolanje na terciarni

ravni. Povečuje se starost mladih ob tem prehodu in tudi trajanje prehoda je vse daljše in bolj negotovo. Tradicionalno obliko zaposlenosti za nedoločen čas namreč vedno bolj zamenjujejo nove oblike, tako imenovane »manj gotove oblike zaposlenosti«, ki so pogosto trajajo krajši čas (Vertot 2009, 76).

Podaljšanje izobraževanja in sorazmerno tog trg delovne sile sta med dejstvi, ki lahko odločilno vplivata na zaposlovanje mladih v Sloveniji v zadnjih letih. Podaljšanje izobraževanja sicer ugodno vpliva na izboljševanje izobrazbene strukture delovne sile, na drugi strani pa povzroča nizko stopnjo aktivnosti mladih. Problem »dolgega« izobraževanja je povezan tudi s pomanjkanjem delovnih izkušenj mladih, saj ti na trg delovne sile pogosto vstopajo šele potem, ko so že dopolnili 24 let ali celo pozneje in so kot iskalci prve zaposlitve brez relevantnih delovnih izkušenj (Vertot 2009, 79).

Na poslabšanje položaja mladih na trgu dela so vplivali naslednji dejavniki :

- 1) velika razširjenost začasnih zaposlitev med mladimi ter nepodaljševanje pogodb o zaposlitvi za določen čas z namenom zmanjševanja števila zaposlenih v podjetjih,
- 2) skromno povpraševanje po delu oziroma število prostih delovnih mest, kjer imajo mladi zaradi pomanjkanja delovnih izkušenj pogosto manjše možnosti za zaposlitve,
- 3) obseg in sistem študentskega dela,
- 4) neuskklajena struktura diplomantov terciarnega izobraževanja po področjih izobraževanja s potrebami trga dela in veliko povečanje števila diplomantov (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti 2014b).

Od siceršnjih ekonomskih in socialnih dogajanj v Sloveniji so zelo odvisni tudi trendi na mladinskem trgu delovne sile. Na eni strani mladinski trg deli usodo celotnega slovenskega trga delovne sile (predvsem kar se tiče vplivov gospodarskih gibanj, trendov zaposlovanja in brezposelnosti), na drugi strani pa ima nekaj pomembnih posebnosti, ki po svoje vplivajo na položaj mladih na trgu delovne sile in v družbi nasploh. Tu velja omeniti veliko prožnost zaposlovanja mladih (za določen in nepolni delovni čas, različne oblike študentskega dela, honorarna in občasna dela), ki vpliva na pogostost prehodov med zaposlitvami in na pogostost brezposelnosti, to pa pomembno vpliva na možnost polne ekonomske in socialne osamosvojitve mladih (Ignjatović in Trbanc 2009, 40).

2.5.1 Fleksibilne oblike dela med mladimi

V Sloveniji lahko opazimo delitev trga na dva segmenta in sicer: 1.) segment s še vedno zelo varnimi zaposlitvami za tiste, ki imajo sklenjeno delovno razmerje za nedoločen čas, in 2.) segment z bolj negotovimi, fleksibilnimi zaposlitvami za mlade kot so zaposlitve za določen čas, za nepolni delovni čas, prav tako tudi študentsko delo. Z opravljanjem začasnih in prožnih oblik zaposlitev so mladi na nek način na preizkusni dobi za vstop v trajnejšo zaposlitev, torej dalj časa trajajoče obdobje, v katerem podjetje preskuša pripadnost, prilagodljivost, produktivnost in druge lastnosti mladih zaposlenih (Trbanc 2005b, 29).

Mladi vedno pogosteje znajdejo v zaposlitvah, ki jim ne nudijo dovolj velike socialne in finančne varnosti. Posledično v takih službah ne razvijejo občutka pripadnosti delodajalcu in želje po aktivnem sodelovanju pri oblikovanju delovnega mesta, kar negativno zaznamuje delovne rezultate, njihov delovni potencial, znanje in sposobnosti ter ne nazadnje tudi motivacijo za širšo družbeno udeležbo in odgovornost. Nadalje posebno problematiko predstavlja kakovost posebnih oblik dela mladih, kot so študentsko delo, pripravništvo in praksa, ki jih mladi opravljajo med šolanjem ali po končanem šolanju, pri katerih se mlade pripravnike v večini primerov izkorišča kot poceni ali zastonj delovno silo še posebej v primeru volonterskega pripravništva (Mladinski svet Slovenije 2013, 23).

Najpogostejše oblike fleksibilnega dela s katerimi se soočajo mladi:

- Zaposlitev s krajšim delovnim časom

Tabela 2.1: Razširjenost delnih zaposlitev v Sloveniji med mladimi 15-24 let v letih 2000-2005.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
15-24 let	13.4	15.8	17.6	21.8	29.1	31.9

Vir: SVLR (2007, 28).

Povečana fleksibilnost merjena skozi razširjenost delnih in začasnih zaposlitev, je nadpovprečno prizadela mlade in je izrazitejša v storitvenih sektorjih na področjih sociale, kulture ter zdravstva (SVLR 2007, 29).

- Zaposlitve za določen čas.

V letu 2013 so več kot tri četrtine ponudb zaposlitev na trgu dela predstavljale zaposlitve za določen čas (Mladinski svet Slovenije 2013, 12). Predvsem mladi so tisti, ki se odločajo oziroma so prisiljene sprejeti zaposlitev za določen čas ter tako nase prevzemajo tveganje, da

so zmožnejše hitrejše menjave delovnega mesta in pogosteje prehajajo iz stanja delovne aktivnosti v stanje brezposelnosti in obratno (Ignjatović 2002, 198).

Razširjenost začasnih zaposlitev v Sloveniji med mladimi 15-24 let v letih 2000-2005 se je skozi leta večala z izjemo leta 2005 ko je za 4,6 odstotke padla kot je vidno v tabeli 2.2

Tabela 2.2: Razširjenost začasnih zaposlitev v Sloveniji med mladimi 15-24 let v letih 2000-2005.

	2000	2001	2002	2004	2005
15-24 let	43.2	51	52.9	63.1	58.5

Vir: SVLR(2007, 29).

- Zaposlitev preko študentskega dela

Študentsko delo je z vidika delodajalcev razumljivo ugodna rešitev, kajti zagotavlja poceni in izrazito fleksibilno delovno silo, študentom pa na drugi strani ponuja možnost dodatnega zaslužka v času študija in v nekaterih primerih tudi pridobivanja delovnih izkušenj in ustvarjanje socialnih mrež, ki so pomembne za nadaljnjo poklicno pot. Po podatkih raziskave Evroštudent SI 2007, se je leta 2007 v Sloveniji študentskega dela posluževalo 65% študentske populacije, pri čemer je 57% študentov opravljalo v povprečju več kot 5 ur takšnega dela na teden. V raziskavi Mladina 2010 so ponovili vprašanje iz raziskave Mladina 2000 in sicer : *»ali se preživlja tudi z dohodki iz občasnega dela, dela prek študentskega servisa, dohodki od nudenja inštrukcij, itd.«* V okviru populacije rednih študentov je leta 2000 pritrdilno odgovorilo 78,3 %, leta 2010 pa kar 84,1 % vprašanih. Tako ti podatki dokaj zanesljivo kažejo, da se je delež študentov, ki se poslužujejo študentskega dela, v zadnjem desetletju občutno povečal (Ministrstvo za šolstvo in šport/ Urad za mladino 2010, 122).

2.6 Ukrepi zaposlovanja mladih v Sloveniji

Aktualni ukrepi aktivne politike za poslovanja mladih so:

- Oprostitev plačila prispevkov za zaposlitev mladih

Julija 2013 je bil sprejet Zakon o interventnih ukrepih na področju trga dela in starševskega varstva, na podlagi katerega lahko delodajalci uveljavijo oprostitev plačila prispevkov prvih 24 mesecev zaposlitve mladega iskalca dela. Delodajalec lahko uveljavi oprostitev plačila

prispevkov tistemu mlademu iskalcu dela, če je pred sklenitvijo pogodbe o zaposlitvi mlajši od 30 let in je najmanj 3 mesece neprekinjeno prijavljen v evidenci brezposelnih. Delodajalec mora zaposlitev ohraniti najmanj 24 mesecev neprekinjeno (Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje 2014a).

- **Vračilo prispevkov za prvo zaposlitev**

Vračilo prispevkov za prvo zaposlitev lahko uveljavi delodajalec, ki prvič zaposli mladega iskalca dela za nedoločen čas, če je ta iskalec dela mlajši od 26 let ali če je ta iskalec mama, ki skrbi za otroka do 3. leta starosti. Delodajalec mora zaposlitev ohraniti najmanj dve leti neprekinjeno (Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje 2014c).

- **Mentorstvo za mlade – za mlade do 30 let, ki se prvič zaposlijo**

Delodajalci lahko pridobijo subvencijo za zaposlitev in izvajanje mentorstva osebi, ki se prvič zaposli in je stara do 30 let, hkrati pa usposobijo mentorja s čimer se spodbuja medgeneracijski prenos znanja in izkušenj. Delodajalec se lahko odloči za izvajanje mentorstva v okviru dveh sklopov in sicer v okviru sklopa A, ki pomeni zaposlitev za polni delovni čas ali v okviru sklopa B, ki pomeni delitev delovnega mesta, ki predvideva delno upokožitev mentorja in delno zaposlitev mlade osebe (Javni sklad Republike Slovenije za razvoj kadrov in štipendije 2013).

- **Zaposli me plus**

Iskalec zaposlitve s vključitvijo v program pridobi redno zaposlitev za najmanj eno leto, več znanja in delovnih izkušenj, višjo socialno varnost, delodajalec pa pridobi subvencijo (Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje 2014č).

- **Delovni preizkus za mlade**

Program je namenjen mlajšim od 30 let, ki so prijavljeni med brezposelne. S vključitvijo v program iskalci zaposlitve preizkusijo svoja znanja, veščine, navade ter spretnosti na konkretnem delovnem mestu, spoznajo delovne postopke ter naloge in opravila na določenem delovnem mestu, ter se vključi v delovno okolje in spozna nove ljudi. Vključitev v program lahko traja en mesec in najmanj sto ur (Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje 2014b).

2.7 Mehko pravo

Mehko pravo je izraz, ki se uporablja za ukrepe Evropske unije, kot so smernice, izjave in mnenja, ki v nasprotju z direktivami, uredbami in sklepi, niso zavezujoče za tiste, na katere so naslovljene. Vendar pa lahko mehko pravo proizvaja nekatere pravne učinke. Mehko pravo se uporablja v kontekstu Evropske unije, kadar se države članice ne morejo dogovoriti o

uporabi ukrepov t.i. trdo pravo, kateri so pravno zavezujoči ali kadar Evropska unija nima pristojnosti uzakoniti ukrepe trdega prava. Države članice in institucije Evropske unije imajo tako možnost sprejeti predloge politik, hkrati pa pusti njihovo implementacijo neobvezno za tiste države članice, ki ne želijo biti obvezane. Hkrati pa lahko sprejetje ukrepov mehkega prava spodbudi obotavljajoče države članice, da premislijo in na koncu sprejmejo politike in strategije, katerim so se upirali, ko so bile v obliki zavezujočih pravnih obveznosti (Eurofound 2014).

Kot je v intervjuju dejala gospa Kovač Zlobko: »Evropska komisija v okviru različnih programov ponuja rešitve, primere dobrih praks, daje smernice in v nekaterih primerih tudi finančna sredstva za izvedbo ukrepov. Vsaka država članica se glede na nacionalne potrebe odloči za izvajanje konkretnih ukrepov, določi njihovo vsebino, način in obseg izvajanja. V nekaterih primerih je pri tem potrebno soglasje EK, v nekaterih pa EK spremlja le rezultate, ki morajo slediti skupnim ciljem EU.« (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti 2014c).

3 EMPIRIČNI DEL

V empiričnem delu bom analizirala, implementacijo ukrepov za zaposlovanje mladih, ki so bili sprejeti po priporočilu Evropske komisije. Torej me bo zanimalo, če je Slovenija upoštevala priporočila Evropske unije oziroma Evropske komisije, ki se tičejo reševanja brezposelnosti mladih.

3.1 Implementacija Jamstva za mlade

Jamstvo za mlade sledi pozivu Evropske komisije, da države članice zagotovijo, da mladi v štirih mesecih po prenehanju izobraževanj ali začetku brezposelnosti dobijo kakovostno ponudbo za zaposlitev, nadaljnje izobraževanje, vajeništvo ali pripravništvo (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, 2014a).

Januarja 2014 je bil s strani Vlade Republike Slovenije sprejet Izvedbeni načrt Jamstvo za mlade 2014–2015. Za lažji prehod iz izobraževanja v sfero zaposlitve in izboljšanju položaja mladih na trgu dela je namenjenih 36 ukrepov. Časovno ukrepi Jamstva za mlade obsegajo čas izobraževanja in prve mesece po vpisu v evidenco brezposelnih. Slovenija s sprejetjem teh ukrepov jamči, da bo v naslednjih dveh letih vsaki mladi osebi v starosti 15 – 29 let v štirih mesecih po prijavi v evidenco brezposelnih oziroma po končanem šolanju ponujena zaposlitev ali usposabljanje na delovnem mestu, vključitev v formalno izobraževanje ali krajšo obliko institucionalnega ali praktičnega usposabljanja. Cilj ukrepov različnih vladnih resorjev združenih v Jamstvu za mlade je izboljšati zaposljivost mladih ter jih aktivirati na trgu dela. Podporo v okviru ukrepov Jamstva za mlade bo po oceni Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti potrebovalo približno 37.000 mladih brezposelnih na leto. Iz statističnih podatkov je razvidno, da je kar 60 odstotkov na novo prijavljenih brezposelnih mladih starih med 25 in 29 let ter da jih prav tako kar 60 odstotkov prihaja iz vzhodnega dela Slovenije. Tako so osrednji cilji izvedbenega načrta Jamstvo za mlade izboljšati prehod iz izobraževanja v zaposlitev, hitrejša aktivacija mladih brezposelnih ter zmanjšanje brezposelnosti (Ministrstvo za delo družino, socialne zadeve in enake možnosti 2014b).

Med 36 ukrepi ki jih program jamstva za mlade zajema so takšni, ki so se že doslej izkazali za učinkovite kot so na primer subvencije za delodajalce, usposabljanje na delovnem mestu,

nacionalne poklicne kvalifikacije, kakor tudi novi ukrepi ter takšni ki so nekoč že bili v uporabi pri zmanjševanju brezposelnosti, med katere spadajo delovni preizkus znanj in spretnosti na konkretnem delovnem mestu, kadrovske in deficitarne štipendije, okrepitev praktičnega usposabljanja pri delodajalcu v času izobraževanja in vajeništvo (Dernovšek 2014).

Ukrepi jamstva so razdeljeni na tri področja:

1. Zgodnje ukrepanje in aktivacija

Zgodnje ukrepanje (glej tabelo A.1) se bo začelo že v času izobraževanja in bo tako mladim na voljo vseživljenska karierna orientacija, informacije o različnih možnostih na trgu dela ter o uspešnih strategijah iskanja dela. Bistvo zgodnjega ukrepanja in aktivacije v času izobraževanja je vključevanje večjega dela praktičnega usposabljanja pri delodajalcih. Prav tako pomembna je štipendijska politika s katero se bo spodbujalo mlade za odločitev izobraževanja v t.i. deficitarnih poklicih. Eden izmed poudarkov v tem sklopu je tudi izvajanje aktivnosti na področju spodbujanja ustvarjalnosti, podjetnosti in inovativnosti med mladimi z namenom zagotavljanja pridobivanja kompetenc, ki so ključne za ustvarjalne in podjetne posameznike (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, 2014a).

2. Podporni ukrepi in reforme

Namen podpornih ukrepov in aktivnosti (glej tabelo A.2) je izvajanje aktivnosti, katere bodo spodbujale vključevanje mladih na trg dela. Tako med podporne ukrepe in reforme spadajo reforma študentskega dela, s katero bodo upravičencem zagotovljene minimalne socialne in ekonomske pravice ter ustrezno priznane delovne izkušnje, okrepitev svetovalnega dela z mladimi na Zavodu RS za zaposlovanje z zaposlovanjem novih svetovalcev, ki bodo posebej specializirani za delo z mladimi brezposelnimi, spodbujanje mobilnosti mladih s storitvami mreže EURES, ter spodbujanje podjetništva s Projektom za podporo podjetništvu - Skupna platforma za podjetništvo (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, 2014a).

3. Ukrepi za zaposlovanje in usposabljanje

Pri ukrepih za zaposlovanje in usposabljanje (glej tabelo A.3) gre za ciljne ukrepe, kjer se mladim omogoči pridobivanje izkušenj s preizkusom na konkretnem delovnem mestu /

usposabljanjem mladih na delovnem mestu ali z krajšim (od nekaj tednov do nekaj mesecev) usposabljanjem mladih brezposelnih. Delodajalcem se zagotovi oprostitev plačila dajatev s spodbujanjem zaposlitve mladih oseb za nedoločen čas. Pomemben ukrep v tem sklopu je tudi spodbujanje prve zaposlitve mladih v okviru plačanega pripravništva, katerega cilj je pridobitev ustreznih delovnih izkušenj za samostojno opravljanje dela, ki jih je mogoče pridobiti le v neposrednih delovnih okoljih predvsem s prenosom znanj s starejših in izkušenejših kolegov (Ministrstvo za delo družino, socialne zadeve in enake možnosti 2014b).

V tabelah A.1, A.2 in A.3 je tudi vidno, da se vsi ukrepi v Jamstvu za mlade še ne izvajajo oziroma so v pripravi ali pa se pa nekateri izvajajo le delno.

V dveh letih naj bi v ukrepe predvidoma vključili več kot 112.000 mladih in v teh dveh letih (2014 in 2015) bo za ukrepe namenjenih skupno 153 milijonov evrov, od tega več kot 100 milijonov denarja Evropske unije. (Dernovšek 2014).

Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje spremlja mlade, ki so se prijavili v mesecu januarju in februarju in ugotavlja, da je ponudbo sprejelo 82,5% mladih, med njimi nekateri tudi več ponudb, saj beležijo v povprečju 3,9 ponudb zaposlitve na osebo. V prvih štirih mesecih se je zaposlilo 37% mladih, kar je celo nekaj več kot v drugih ciljnih skupinah (Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje 2014d).

3.2 Implementacija praks v okviru programov Erasmus in Leonardo da Vinci

Erasmus in Leonardo da Vinci sta podprograma programa Vseživljensko učenje.

Center Republike Slovenije za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja (v nadaljevanju CMEPIUS) omogoča različnim ciljnim skupinam sodelovanje v programih izobraževanja in usposabljanja. V okviru Erasmus se izvaja program oziroma akcija »Mobilnost študentov z namenom prakse«, ki omogoča študentom, da določeno obdobje v času študija preživijo v podjetju ali drugi organizaciji v tujini. Mobilnost študentov poteka na podlagi sodelovanja in povezovanja med institucijami in ostalimi podjetji. Kot praksa se smatra pripravništvo ali praktično usposabljanje, kjer študent na pridobi različne praktične izkušnje s področja študija (CMEPIUS 2012).

Podprogram Leonardo da Vinci spodbuja mobilnost in projekte na področju poklicnega izobraževanja in usposabljanja. Z mobilnostjo posameznik pridobi nove poklicne

izkušnje, strokovna znanja, izboljšajo jezikovne spretnosti in postanejo bolj konkurenčni na trgu delovne sile. V okviru podprograma Leonardo da Vinci se izvaja akcija »Mobilnost za udeležence v osnovnem poklicnem izobraževanju«, ki se primarno uporablja za namene praktičnega usposabljanju dijakov v tujini. Izkušnja se je izkazala za zelo pozitivno tako na osebnem nivoju udeležencev kakor tudi na poklicnem področju, saj udeleženci postanejo bolj samozavestni, samostojni, kooperativni in odprti za novosti, okrepijo znanje s svojega področja, spoznajo nove tehnologije, načine dela, izboljšajo jezikovne in komunikacijske spretnosti, dobijo nove medkulturne izkušnje in se vrnejo domov, zavedajoči se dodatno pridobljene vrednosti, ki jim bo prišla prav v iskanju prve zaposlitve. Druga akcija, ki spada pod podprogram Leonardo da Vinci je akcija »Mobilnost za osebe na trgu dela« in se je izvajala med leti 2007-2013 ter je bila namenjena zaposlenim, ki bi se želeli usposablјati v tujini, diplomantom in iskalcem zaposlitve. Glavni poudarek mobilnosti pri tej ciljni skupini je pridobivanje novih poklicnih znanj in izkušenj, krepitev zaposljivosti in konkurenčnosti na trgu dela (CMEPIUS 2012).

V obdobju 2007–2013 se je največ sredstev namenilo organizacijam, ki delujejo na področju terciarnega izobraževanja, to je sektorskemu programu Erasmus in sicer 48,3% vseh sredstev, 30% sredstev pa je bilo namenjenih organizacijam, ki delujejo na področju poklicnega izobraževanja in usposabljanja v okviru sektorskega programa Leonardo da Vinci (Korada 2013, 10).

3.3 Implementacija programa Erasmus za mlade podjetnike

Kot je omenjeno že v teoretičnem delu je Erasmus za mlade podjetnike program, ki bodočim evropskim podjetnikom pomaga pridobiti spretnosti za ustanovitev in uspešno vodenje malega podjetja. Z izkušenim podjetnikom, pri katerem delajo in z njim sodelujejo od 1 do 6 mesecev mladi novi podjetniki pridobivajo in si izmenjujejo znanje ter poslovne zamisli. Izmenjavo se delno financira s strani Evropske komisije. Izvaja se v številnih sodelujočih državah s pomočjo lokalnih kontaktnih točk, pristojnih za podporo podjetništvu (npr. gospodarske zbornice, centri za zagon podjetij, podjetniški inkubatorji itd.), katere mladim podjetnikom svetujejo pri prijavi, pomagajo oblikovati uspešen odnos s primernim podjetnikom in skušajo odgovoriti na vsa vprašanja in dvome mladih podjetnikov. V Sloveniji so lokalne kontaktne točke naslednje: Poslovni podporni center d.o.o. v Kranju, Regionalni

razvojni center Koper / Regional development centre Koper, Tehnološki park Ljubljana d.o.o. in Primorska univerza (Erasmus for young entrepreneurs).

3.4 Implementacija programa Tvoja prva zaposlitev Eures

V letih 2012-2014 naj bi program Tvoja prva zaposlitev Eures pomagal približno 5000 mladim pri zaposlitvi v Evropski uniji. Tako iskalci zaposlitve kot delodajalci lahko prijavo za finančno pomoč v okviru projekta oddajo pri zavodih za zaposlovanje, ki program izvajajo. Od leta 2012 do vključno tretjega kvartala 2013 je bilo v okviru programa izvedenih 1224 zaposlitev, 758 intervjujev, 826 usposabljanj in 197 integracijskih programov pri delodajalcih (24ur.com).

3.5 Implementacija Pripravnštva in vajeništva.

Program Kakovostna pripravnštva in vajeništva je v pristojnosti Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport. Program »Kakovostna pripravnštva in vajeništva« zahteva sistemski pristop k ureditvi tega področja, kar pomeni zagotovitev ustreznih pravnih podlag in sistemskih spodbud za povezovanje in sodelovanje med delodajalci in izobraževalnimi institucijami (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti 2014c).

Evropska izvršna agencija za izobraževanje in kulturo je v okviru Erasmus+ razpisala prijavo projektov na temo »Nacionalni organi za vajeništvo«. Razpis spodbuja razvoj visokokakovostnega vajeniškega usposabljanja na delovnem mestu v okviru poklicnega izobraževanja. Pripravo projekta z delovnim naslovom »Nacionalne inštitucije za vajeništvo: preseganje prepada med učenjem v šoli in v podjetjih« je Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport poverilo Centru za poklicno izobraževanje. Pričakuje se, da se bodo v projekt vključila tudi ministrstva pristojna za zaposlovanje in gospodarstvo, Zavod za zaposlovanje, Obrtno podjetniška zbornica, Gospodarska zbornica, ter druge zbornice ter združenja, šolski centri in podjetja. Projekt bo primarno usmerjen na srednje poklicno izobraževanje, dotaknil pa se bo tudi srednjega strokovnega in višjega strokovnega izobraževanja, saj vajeništvo v Evropi vse bolj postaja tudi oblika izvajanja strokovnih in poklicnih programov na višjih ravneh. Prav tako bo v projekt vključeno tudi zaposlovanje brezposelnih, saj tudi mnoge druge države vajeništvo vključujejo v sheme zaposlovanja. V projektu bodo oblikovane naslednje skupine aktivnosti:

- *Strategije razvoja poklicnega izobraževanja in usposabljanja s poudarkom na praktičnem usposabljanju in zaposlovanje: analiza prednosti in pomanjkljivosti obstoječih sistemov poklicnega izobraževanja in usposabljanja z vidika zaposlovanja mladih in odraslih, predlog akcijskega načrta, organizacija dve študijski obiski v Nemčiji in Danski, organizacija dveh mednarodnih konferenc (prva v drugi polovici oktobra 2014)*
- *Razvoj programa (standarda) praktičnega usposabljanja v podjetju: metodologija priprave, priročnik za uporabo standarda, dva primera praktičnega usposabljanja.*
- *Podpora podjetjem in mentorjem: pilotiranje in spremljanje izvajanja individualnih učnih pogodb, usposabljanje mentorjev »med delom«, usposabljanje in spremljanje organizatorjev praktičnega usposabljanja v šolah in drugih podpornih inštitucijah, razvit sistem podpore večjim podjetjem in manjšim obrtnikom (Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport 2014).*

V izvedbenem načrtu Jamstvo za mlade obstaja ukrep »Pripravnštva, ki je namenjen sofinanciranju pripravništev za brezposelne mlade, ki tako dobijo priložnost na trgu dela v roku 4 mesecev in je naravnano kratkoročno (gre za trenutno ukrepanje na trgu dela in pomeni aktivacijo brezposelnega mladega) (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti 2014c).

3.6 Implementacija Mladi in mobilnost

Kot je že omenjeno v teoretičnem delu diplomske naloge je cilj pobude Mladi in mobilnost prizadevanje izboljšati izobraževanje in zaposljivost mladih, zmanjšati visoko brezposelnost mladih ter povečati stopnjo zaposlovanja mladih. Za uresničitev teh ciljev je tako treba prilagoditi izobraževanje in usposabljanje potrebam mladih, spodbuditi mlade, da izkoristijo štipendije EU za študij in usposabljanje v drugi državi ter spodbuditi države Evropske unije, da z ustreznimi ukrepi olajšajo prehod iz izobraževanja v delovno razmerje (Evropska komisija 2014c).

V okviru pobude Mladi in mobilnost je Slovenija prilagodila izobraževanje in usposabljanje mladih, z različnimi ukrepi olajšala prehod iz izobraževanja v delovno razmerje, kar je Slovenija storila predvsem skozi Jamstvo za mlade. V okviru programa Mladi in mobilnost se v Sloveniji izvaja ukrep Tvoja prva zaposlitev Eures, ki je v diplomski nalogi že predhodno obravnavan.

4 SKLEP

Evropska unija si prizadeva rešiti problem brezposelnosti mladih z različnimi ukrepi, ki jih je sprejela v zadnjih letih. Tako Evropska komisija ponuja v okviru različnih programov rešitve, primere dobrih praks, daje smernice in v nekaterih primerih tudi finančna sredstva za izvedbo ukrepov (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti 2014c).

Evropska komisija želi s svojimi smernicami povečati število zaposlitev mladih, vrnitev t.i. osipnikov k nadaljevanju šolanja, podpirati mlade podjetnike, spodbuditi mlade k pridobivanju praktičnih izkušenj tako doma kot v tujini in posledično spodbuditi države, da uredijo ta področja.

Slovenija izvaja ukrepe in pobude predlagane s strani Evropske komisije in jih je v nekaterih primerih prilagodila specifičnim potrebam in problemom na mladinskem trgu dela v Sloveniji, kar je vidno predvsem v Jamstvu za mlade, kjer so v dokumentu zajeti ukrepi, ki so se doslej že izkazali za učinkovite, takšni ki so že bili v uporabi pri zmanjševanju brezposelnosti ter novi ukrepi. Pri Jamstvu za mlade je potrebno omeniti, da so ukrepi zastavljeni preveč kratkoročno, s katerimi se samo »gasi požar«, temveč bi morali predstavljati dolgoročno perspektivo reševanja problematike – od preventive, višanje zaposljivosti mladih, do varnega vstopa na trg dela, kjer mora mlada oseba dobiti varno in dostojno zaposlitev, do razvoja gospodarstva, ki bo vse to omogočalo (Mlad.si 2014).

Mladim ukrepi sicer prinesejo nove izkušnje (npr. Erasmus za mlade podjetnike, Leonardo da Vinci) vendar pa je problem, da je zaposlovanje mladih pogojeno z gospodarskim stanjem v Sloveniji, kjer bi bilo potrebno odpirati nova delovna mesta, kar pa je trenutno v Sloveniji nemogoče, saj se premalo vlaga v gospodarstvo in v odpiranje novih delovnih mest.

Če se navežem na hipotezo, ki se je glasila: *»Slovenija ne izvaja ukrepov Evropske unije za zaposlovanje mladih v celoti, zato ti ukrepi ne prispevajo k zmanjšanju brezposelnosti med mladimi«*, lahko rečem, da Slovenija sicer izvaja predlagane ukrepe s strani Evropske komisije torej lahko v tem primeru hipotezo zavržem, vendar problem nastane že pri oblikovanju javnih politik, kjer se zdi, da v nekaterih primerih zakonodajlaci oziroma pripravljalci dokumentov niso zainteresirani za pomoč in vse predloge s strani mladinskih organizacij, ki se zavzemajo za čimboljšo ureditev zaposlovanja mladih v Sloveniji. Tako pridejo tudi kritike s strani Mladinskega sveta Slovenije, da je bilo premalo medresorskega sodelovanja, saj nekatera ministrstva niso pristopila dovolj resno k pripravi v tem primeru dokumenta Jamstvo za mlade, kar se kaže tudi v neimplementaciji vrste ukrepov v izvedbenem načrtu Jamstvo za mlade 2014-2015, kar je vidno v tabelah A.1, A.2, ter A.3. Kot

je dejala Kovač Zlobceva je problem tudi v nesistemskem pristopu k reševanju problemov, torej premalo je ustreznih pravnih podlag za uspešno izvajanje ukrepov in pobud ali pa so nepopolne, saj nekateri ukrepi zahtevajo sprejetje posebnih dokumentov, katere je potrebno poslati v pregled Evropski komisiji (npr. Jamstvo za mlade), medtem ko za nekatere ukrepe kot so npr. Erasmus, Eures zadostuje le njegovo izvajanje. Prav tako bi bilo potrebno pripraviti več sistemskih spodbud za sodelovanje med delodajalci in izobraževalnimi institucijami in urediti neskladja med povpraševanjem in ponudbo na trgu dela (Ministrstvo za delo družino, socialne zadeve in enake možnosti 2014c).

V prihodnosti je torej potrebno konkretno opredeliti cilje, jih prilagoditi gospodarskemu stanju v državi in jih v sami implementaciji tudi v celoti izvajati in jim slediti, saj se trenutno brezposelnost mladih ne zmanjšuje, kajti tudi mladi, ki dobijo delo niso varni pred ponovno brezposlenostjo saj so dela v veliki večini fleksibilne oblike dela, ki mladim ne nudijo varnosti.

5 LITERATURA

1. 24ur.com. 2014. *Več kot tisoč brezposelnih bo v Mariboru vključenih v javna dela.* Dostopno prek: http://www2.24ur.com/bin/article_print.php?id=4000579 (27. junij 2014).
2. *A European Youth Guarantee!*. Dostopno prek: http://www.youth-guarantee.eu/austria_1 (27. junij 2014).
3. Belčič, Franc. 1993. *Kakšne programe izobraževanja in usposabljanja ponuditi brezposelnim.* Zbornik Izobraževanje brezposelnih. Ljubljana: Andragoški center.
4. CMEPIUS. 2012. *Mobilnost v programih izobraževanja in usposabljanja.* Dostopno prek: http://www.cmepius.si/files/cmepius/userfiles/publikacije/2012/cmepius_mobilnost_splet.pdf. (27. junij 2014).
5. ---2014a. *Leonardo da Vinci Projekti mobilnosti.* Dostopno prek: <http://www.cmepius.si/vzu/leonardo/mobilnost.aspx> (27. junij 2014).
6. ---2014b. *Podprogram Erasmus – terciarno izobraževanje.* Dostopno prek: <http://www.cmepius.com/vzu/erasmus.aspx> (27. junij 2014).
7. ---2014c. *Erasmus za mlade podjetnike - Erasmus for Young Entrepreneurs.* Dostopno prek: <http://www.cmepius.si/vzu/erasmus/erasmus-in-podjetja/erasmus-za-mlade-podjetnike.aspx> (27. junij 2014).
8. Coenjaerts Claudia, Cristoph Ernst, Mariangels Fortuny, Diego Rei in Markus Pilgrim. 2009. *Youth Employment.* International Labour Organization. Dostopno prek: <http://www.oecd.org/development/povertyreduction/43280339.pdf>. (27. junij 2014).
9. Dernovšek, Igor. 2014. *Sistemska rešitev ali zgolj nepovezana zbirka obljub.* Delo, 28.januar. Dostopno prek: <http://www.dnevnik.si/slovenija/sistemska-resitev-ali-zgolj-nepovezana-zbirka-obljub> (22. avgust 2014).
10. *Erasmus for Young entrepreneurs.* Dostopno prek: <http://www.erasmus-entrepreneurs.eu/index.php> (22. avgust 2014).

11. Eurofound. 2014. *Soft law*. Dostopno prek: <http://www.eurofound.europa.eu/areas/industrialrelations/dictionary/definitions/softlaw.html> (15. avgust 2014)
12. European Commission. 2013a. *Youth Employment: Commission welcomes Council agreement on Youth Guarantee*. Dostopno prek: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-13-152_en.htm?locale=en (27. junij 2014).
13. ---2013b. *Working together for Europe's young people, a call to action on youth unemployment*. Dostopno prek: http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/youth_en.pdf (27. junij 2014).
14. Evropska komisija. 2011. *EU poziva k takojšnjemu ukrepanju za zmanjšanje brezposelnosti mladih*. Dostopno prek: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-11-1568_sl.htm (27. junij 2014).
15. ---2012a. *Boj proti brezposelnosti mladih: Tvoja prva zaposlitev Eures*. Dostopno prek: <https://ec.europa.eu/eures/main.jsp?lang=sl&acro=news&catId=20&parentId=0function=focusOn&focusOnId=9828&archive=Y&limit=12&fromHome=N> (27. junij 2014).
16. ---2012b. *Predlog Priporočila Sveta o vzpostavitvi jamstva za mlade*. Dostopno prek: <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=SL&f=ST%2017585%202012%20INIT> (27. junij 2014)
17. ---2012c. *Tvoja prva zaposlitev EURES*. Dostopno prek: <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=7600&langId=sl> (27. junij 2014).
18. ---2013. *Začetek evropske koalicije za vajeništva*. Dostopno prek: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-634_sl.htm (5. september 2014).
19. --- 2014a. *Tvoja prva zaposlitev Eures 2014-2015, vodnik za iskalce zaposlitve in delodajalce*. Luxembourg: Dostopno prek: <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=11901&langId=sl> (15. avgust 2014).
20. ---2014b. *Jamstvo za mlade*. Dostopno prek: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1079&langId=sl> (27. junij 2014).

21. ---2014c. *Mladi in mobilnost*. Dostopno prek: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=950&langId=sl> (27. junij 2014).
22. ---2014č. *Pobuda priložnosti za mlade*. Dostopno prek: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=sl&catId=1006> (27. junij 2014).
23. Gorše, Petra. 2014. *Brezposelnih že 5,5 milijona mladih Evropejcev*. Dostopno prek: <http://radio.ognjisce.si/sl/152/svet/13384/> (27. junij 2014).
24. Hogwood Brian W. in Lewis A. Gunn. 1984. *Policy analysis for the Real World*. New York: oxford University.
25. Ignjatovič, Miroljub. 2002. *Družbene posledice povečanja prožnosti trga delovne sile*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
26. Ignjatović, Miroljub in Martina Trbanc. 2009. Zaposlovanje in brezposelnost mladih: aktivni, fleksibilni in prilagodljivi. V *Med otroštvom in odraslostjo, analiza položaja mladih v Sloveniji*, ur. Tatjana Rakar in Urban Boljka, 39–55. Ljubljana : Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad Republike Slovenije za mladino : Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo.
27. Jablanović, Branimir. 2013. *Mednarodni dan mladih 2013*. Statistični urad RS. Dostopno prek: http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=5652 (28.junij 2014).
28. Javni sklad Republike Slovenije za razvoj kadrov in štipendije. 2013. Javno povabilo za zbiranje ponudb v okviru programa »Mentorstvo za mlade« (173. JP). Dostopno prek:<http://www.sklad-kadri.si/si/razpisi-in-objave/naslovnica/razpis/n/javnopovabilo-za-zbiranje-ponudb-v-okviru-programa-mentorstvo-za-mlade-173-jp/>
29. Korada, Borut. 2013. Program Vseživljenjsko učenje v številkah. V *CMEPIUS Glasilo Priložnosti decembra 2013 ob Zaključku programskega obdobja Vseživljenjsko učenje 2007 – 2013*. ur. Marja Medved, 10–13. Ljubljana: CMEPIUS.
30. Lajh, Damjan. 2007. Izvajanje javnih politik. V *Uvod v analizo politik: teorije, koncepti, načela*, ur. Danica Fink Hafner, 155-174. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

31. L.C. 2011. Evropa bo pomagala mladim do zaposlitve. *Žurnal24*, 20.december. Dostopno prek: <http://www.zurnal24.si/evropa-bo-pomagala-mladim-do-zaposlitve-clanek-143695> (15. avgust 2014).
32. Ministrstvo za delo družino, socialne zadeve in enake možnosti. 2014a. *Jamstvo za mlade izvedbeni načrt 2014-2015*. Dostopno prek: http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti__pdf/zaposlovanje/Jamstvo_za_mlade.pdf (15. avgust 2014).
33. ---2014b. *Jamstvo za mlade*. Dostopno prek: http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/trg_dela_in_zaposlovanje/jamstvo_za_mlade/ (15. avgust 2014).
34. ---2014c. Intervju z avtorico. Ljubljana, 19. avgust.
35. Ministrstvo za šolstvo in šport/Urad za mladino. 2010. *Mladina 2010–Končno poročilo o rezultatih raziskave*. Dostopno prek: <http://www.delo.si/assets/media/other/20110131/Koncno%20porocilo.pdf> (27. junij 2014).
36. Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport. 2014. Intervju z avtorico. Ljubljana, 25. avgust.
37. Mladinski svet Slovenije. 2013. *Programski dokument Mladinskega sveta Slovenije »Zaposlovanje mladih«*. Ljubljana: Mladinski svet Slovenije. Dostopno prek: http://www.mss.si/datoteke/dokumenti/zaposlovanje_dec_2013_web.pdf (27. junij 2014).
38. Mlad.si. 2014. *Komentar Tee Jarc na Jamstvo za mlade*. Dostopno prek: <http://www.mlad.si/novica/2636-Komentar-Tee-Jarc-na-Jamstvo-za-mlade> (1. september 2014).
39. Odbor regij. 2013. *Resolucija Odbora regij–Jamstvo za mlade*. Dostopno prek: http://www.google.si/url?url=http://www.toad.cor.europa.eu/ViewDoc.aspx%3Fdoc%3Dcdr%255Cr%25C3%25A9solution%255Cdossier%255Cresol004%255CSL%255CCDR25622012_00_00_TRA_RES_SL.doc%26docid%3D2899225&rct=j&q=&esrc=s

&sa=U&ei=g1chVIrtB4bMOcOmgMgL&ved=0CBEQFjAA&sig2=kBz6RKi4P4hW6H-Uwi4qew&usg=AFQjCNGb6x8cX8tFFFbARWBK3wdqzDLdSQ(15.avgust 2014).

40. Odbor stalnih predstavnikov. 2014. *Osnutek PRIPOROČILA SVETA o okviru za kakovost pripravništev*. Dostopno prek: <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?!=SL&t=PDF&gc=true&sc=false&f=ST%207029%202014%20REV%201> (15. avgust 2014).
41. Skills for Youth. 2014. *Mladi v Evropski Uniji*. Dostopno prek: <http://www.skillsforyouth.eu/mladi-v-evropski-uniji> (27. junij 2014).
42. Služba Vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalni razvoj (SVLR).2007. *Operativni program razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013*. Dostopno prek: http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti__pdf/op_ess_final.pdf (2. julij 2014).
43. Svet Evropske Unije. 2014 *Zaposlovanje mladih*. Dostopno prek: <http://www.consilium.europa.eu/policies/epsco/youth-employment?lang=sl> (2. julij 2014).
44. Talentiran.si. 2012. *Pobuda priložnosti za mlade*. Dostopno prek: <http://www.talentiran.si/index.php/domov/novice-domace/478-pobuda-priloznosti-za-mlade> (27. junij 2014).
45. Trbanc, Martina. 2005a. Zaposlovanje in brezposelnost mladih. V *Otroci in mladina v prehodni družbi. Analiza položaja v Sloveniji*, ur. Andreja Črnak-Meglič, 161-188. Maribor: Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad RS za mladino, Založba Aristej.
46. ---2005b. Mladi na prehodu in njihova zaposljivost v sodobnih družbah. V *Dvigovanje zaposlitvenega potenciala mladih : zbornik 2. Posveta na temo Zaposlovanje - socialno vključevanje*, ur. Danilo Kozoderc, Zlatka Kos in Vildana Sulič, 13–33. Ljubljana : Salve.
47. Valcárcel S. Ramón Luis. 2013. *Resolucija Odbora regij- Jamstvo za mlade*. Dostopno prek: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2013:062:0011:0013:SL:PDF> (2. julij 2014).

48. Vertot, Petronela. 2009. *Mladi v Sloveniji*. Ljubljana: Statistični urad RS.
49. Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje. 2014a *Oprostitev plačila prispevkov za zaposlitev mladih*. Dostopno prek: http://www.ess.gov.si/iskalci_zaposlitve/programi/zaposlovanje/oprostitev_placila_prispevkov_za_mlade (2. julij 2014).
50. ---2014b. *Delovni preizkus za mlade*. Dostopno prek: http://www.ess.gov.si/iskalci_zaposlitve/programi/usposabljanje_in_izobrazevanje/delovni_preizkus_za_mlade (2. julij 2014).
51. ---2014c. *Vračilo prispevkov za prvo zaposlitev*. Dostopno prek: http://www.ess.gov.si/iskalci_zaposlitve/programi/zaposlovanje/vracilo_prispevkov_prva_zaposlitev (2. julij 2014).
52. ---2014č. *Zaposli me plus*. Dostopno prek: http://www.ess.gov.si/iskalci_zaposlitve/programi/zaposlovanje/zaposli_me (2. julij 2014).
53. --- 2014d. Intervju z avtorico. Ljubljana, 8. avgust.

PRILOGE

Priloga A: Tabele ukrepov Jamstva za mlade

Tabela A.1. Zgodnje ukrepanje in aktivacija

Ime ukrepa	Opis	Nosilec ukrepa	Izvajalec ukrepa	Implementacija
Karierna orientacija: karierni centri v regijah, na visokošolskih zavodih, promocija poklicev in poklicna orientacija	Nacionalna kontaktna točka in promocija poklicnega in strokovnega izobraževanja se izvaja v okviru ESS projekta na Zavodu RS za zaposlovanje.	Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti	Zavod RS za zaposlovanje	Delno izvaja
Napovedovanje bodočih potreb na trgu dela	Ukrep se izvaja za kratkoročno napovedovanje potreb. Vir podatkov bo anketa 9000 delodajalcev, ki bodo napovedovali potrebe za naslednjih 6 mesecev na ravni poklicev.	Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti	Zavod RS za zaposlovanje, Statistični urad RS in Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti	Delno izvaja
Sistem beleženja in priznavanja neformalno pridobljenih znanj	Cilj je pripraviti celovit in enoten sistem beleženja in priznavanja neformalno pridobljenih znanj in izkušenj ter spodbujanje delodajalcev k priznavanju le-teh.	Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport	/	Ukrep je v pripravi
Praktično usposabljanje pri delodajalcu v času izobraževanja in vajeništvo	S svojimi aktivnostmi program ustvarja razmere za povezovanje šol z	Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport	Javni sklad RS za razvoj kadrov in štipendije	Se izvaja

	gospodarstvom na lokalni in regionalni ravni ter zagotavlja kvalitetno sodelovanje delodajalcev pri izvajanju novih izobraževalnih programov.			
Metode za spodbujanje ustvarjalnosti, podjetnosti in inovativnost (UPI) – za učitelje	Usposabljanje mentorjev za izvajanje vsebin UPI; spodbujanje kompetenc UPI med mladimi	Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo	/	Se izvaja
Obšolske dejavnosti za spodbujanje UPI v srednjih šolah	Mentorstvo, motivacijske delavnice, preverjanje poslovne ideje, podjetniški vikendi in tedni, spodbujanje kompetenc UPI med mladimi itd	Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo	/	Se izvaja
Spodbujanje UPI med študenti	Kreiranje in preverjanje poslovnih idej; Inovativni pristopi podajanja vsebin in izvajanja aktivnosti za ciljno skupino študentov s področja pedagogike in vzgoje, spodbujanje kompetenc UPI med mladimi	Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo	/	Se izvaja
Pridobivanje dodatnih znanj za	Pridobivanje znanj za vključitev v delo	Ministrstvo za kulturo	/	Ukrep je v pripravi

mlade na področju kulturnih dejavnosti v okviru Javnega sklada RS za kulturne dejavnosti	v kulturi in zagotavljanje strokovnega vodstva			
PUM – Projektno učenje za mlajše odrasle	Vključevanje mladih z manj priložnostmi (osipnikov) (NEET) v proces dokončanja šolanja	Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti	Zavod RS za zaposlovanje	Se izvaja
Kadrovske štipendije	Regijske kadrovske štipendije za mlade, ki se obvezujejo k zaposlitvi v posameznih regijah	Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti	Javni sklad RS za razvoj kadrov in štipendije preko Razvojnih agencij	Se izvaja
Deficitarne štipendije	Spodbujanje mladih k izobraževanju v deficitarnih poklicih	Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti	/	Ukrep je v pripravi
Štipendije - AD Futura	Spodbujanje mladih k mednarodni mobilnosti in študiju v tujini	Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti	Javni sklad RS za razvoj kadrov in štipendije	Se izvaja
Štipendije za specializirane in deficitarne poklice v kulturi	Spodbujanje mladih k izobraževanju v kulturi	Ministrstvo za kulturo	/	Ukrep je v pripravi

Vir: Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. (2014a in 2014b)

Tabela A.2. Podporni ukrepi in reforme

Ime ukrepa	Opis	Nosilec ukrepa	Izvajalec ukrepa	Implementacija
Zakon o občasnem in začasnem delu dijakov in	Ureditev študentskega dela po načelu "vsako	Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake	/	Ne izvaja (za enkrat le predlog zakona)

študentov	delo šteje" z uvajanjem določenih socialnih prispevkov.	možnosti		
Okrepitev svetovalnega dela z mladimi na ZRSZ (Svetovalci za mlade)	Zaposlitev novih svetovalcev zaposlitve na Zavodu RS za zaposlovanje, ki bodo specializirani za delo z mladimi brezposelnimi	Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti	Zavod RS za zaposlovanje	Se izvaja
EURES	Podpora izvedbi storitev za zagotavljanje mobilnosti na evropskem trgu dela	Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti	Zavod RS za zaposlovanje	Ukrep je v pripravi
Projekt za podporo podjetništvu	Ukrepi resorjev za povečanje podjetniških kompetenc mladih (ustvarjalnost, podjetnost, inovativnost) in spodbujanja podjetništva med mladimi	MGRT, MDDSZ, MIZŠ, MK in MKO	/	Ukrep je v pripravi, izvajati se bo začel leta 2015

Vir: Ministrstvo za delo družino, socialne zadeve in enake možnosti. (2014a in 2014b)

Tabela A.3. Ukrepi za zaposlovanje in usposabljanje

Ime ukrepa	Opis	Nosilec ukrepa	Izvajalec ukrepa	Implementacija
YEI: Prvi izziv in Pripravnštva	Spodbujanje usposabljanja mladih na delovnem mestu in	Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in	Zavod RS za zaposlovanje	Se izvaja

	zaposlovanja pri delodajalcu, kjer se je usposabljal Spodbujanje delodajalcev za zagotavljanje pripravništev; Izvajanje je omejeno na Vzhodno Slovenijo, saj je samo Vzhodna regija upravičena do spodbud iz Evropske Pobude za zaposlovanje mladih.	enake možnosti		
Podjetno v svet podjetništva in spodbujanje samozaposlovanja	Spodbujanje podjetništva pri mladih brezposelnih osebah, ki imajo podjetniško idejo in željo postati podjetnik	Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti	RCR Zasavje	Se izvaja
Delovni preizkus	Preizkus na konkretnem delovnem mestu pri delodajalcu	Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti	Zavod RS za zaposlovanje	Se izvaja
Krajše oblike usposabljanja brezposelnih oseb	Krajša usposabljanja mladih brezposelnih oseb (nekaj tednov do nekaj mesecev)	Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti	Zavod RS za zaposlovanje	Se izvaja
Nacionalne poklicne kvalifikacije	Pridobivanje nacionalnih poklicnih kvalifikacij za mlade brezposelne osebe	Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti	Zavod RS za zaposlovanje	Se izvaja
Usposabljanje mladih na delovnem mestu	Usposabljanje mladih brezposelnih oseb pri delodajalcu na konkretnem delovnem mestu za obdobje do 3 mesecev	Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti	Zavod RS za zaposlovanje	Se izvaja
Usposabljanje mladih v kulturi	Podpora usposabljanju mladih ustvarjalcev	Ministrstvo za kulturo	/	Ukrep je v pripravi

pod mentorstvom	v kulturi pod mentorstvom, ki ga bodo izvajali profesionalni ustvarjalci v kulturi			
Zaposlovanje in usposabljanje mladih na področju kulture (za delo s pripadniki ranljivih skupin)	Zaposlovanje in usposabljanje oseb mlajših od 30 let, za pridobitev specifičnih znanj, medkulturnih kompetenc, sposobnosti in občutljivosti za delo s pripadniki ranljivih skupin	Ministrstvo za kulturo	/	Ukrep je v pripravi
Oprostitev plačila prispevkov delodajalca	Spodbujanje zaposlovanja mladih oseb za nedoločen čas	Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti	Zavod RS za zaposlovanje in Davčna uprava Republike Slovenije	Se izvaja
Spodbude za zaposlovanje mladih v organizacijah v mladinskem sektorju	Spodbujanje zaposlovanja mladih v nevladnem sektorju v na področju problematike mladih po načelu mladi za mlade in krepitev NVO na tem področju	Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport	/	Se izvaja
Spodbude za zaposlovanje ranljivih skupin na trgu dela in podpora socialnemu podjetništvu	Spodbujanje zaposlovanja mladih v socialnih podjetjih	Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti	Zavod RS za zaposlovanje	Delno izvaja
Pripravnništva	Spodbujanje prve zaposlitve mladih v okviru plačanega pripravništva	Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti	Zavod RS za zaposlovanje	Ukrep je v pripravi

Mentorske sheme za mlade	Spodbujanje medgeneracijskega prenosa znanj z usposabljanjem mentorjev in zaposlovanjem mladih	Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti	Javni sklad RS za razvoj kadrov in štipendije	Se izvaja
Spodbude za zaposlovanje mladih na regionalni in lokalni ravni (prevzemanje kmetij)	Pomoč za zagon dejavnosti za mlade kmete, uvajanje novih tehnoloških, proizvodnih in organizacijskih, trženjskih sprememb na kmetijskih gospodarstvih in inovacij	Ministrstvo za kmetijstvo in okolje		Se izvaja
Razvoj novih pristopov zaposlovanja in samozaposlovanja mladih kot odgovor na družbene izzive	Izvedba cca. 10 pilotnih projektov, ki bodo usmerjeni v iskanje novih priložnosti mladih v povezavi z aktualnimi družbenimi izzivi	Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti	/	Ukrep je v pripravi
Boljše zaposlitvene in samozaposlitvene možnosti na vseh področjih kulture, s poudarkom na mladih ustvarjalcih	Podpora kulturnim programom vključuje ustvarjanje novih (samo)zaposlitvenih možnosti v kulturi, podporne storitve za samozaposlene v kulturi	Ministrstvo za kulturo	/	Ukrep je v pripravi
Spodbujanje zaposlovanja mladih raziskovalcev v gospodarstvu	Sofinanciranje zaposlitev ali usposabljanje mladih raziskovalcev, diplomantov ter brezposelnih v razvojno-raziskovalnih skupinah v podjetjih	Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo	/	Se izvaja

Univerzitetni inkubatorji	Zagotovitev infrastrukture in podpore inovativno naravnanim podjetniškim zamislim, vse do realizacije le-teh	Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo	/	Se izvaja
Program za zagon inovativnih podjetij	Pomoč pri prepoznavanju inovativnih podjetniških idej, strokovni pomoči podjetnikom na delavnicah in šolah ter zagotavljanje pisnega mnenja na posredovane poslovne načrte s tekmovanjem Uspešen prenos razvojnih idej in skupin v tržno uspešne podjeme.	Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo	/	Se izvaja

Vir: Ministrstvo za delo družino, socialne zadeve in enake možnosti. (2014a in 2014b)

Priloga B: Intervju

Priloga B.1 : Intervju z gospo Brabaro Gogola , svetovalko Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje, Centralna služba, Služba za poklicno orientacijo

1. Kaj je Jamstvo za mlade?

Jamstvo mladim brezposelnim osebam obljublja ponudbo zaposlitve (tudi s pripravništvom), usposabljanja na delovnem mestu, vključitve v formalno izobraževanje ali krajšo obliko institucionalnega ali praktičnega usposabljanja. Dokument JM poleg ožje definicije Jamstva (to je obljuba ponudbe zaposlitve, usposabljanja... - kar piše v začetku) zastavi tudi širše ukrepe za dolgoročno reševanje brezposelnosti mladih. Med njimi prevladujejo preventivni ukrepi, na primer okrepitev storitev karijerne orientacije v času izobraževanja (celotne vertikale), ki vključuje oblikovanje kariernih centrov in napovedovanja potreb na trgu dela – se pravi storitve za pomoč mladim pri odločanju na nadaljnje izobraževanje (spoznavanje

sebe in trga dela); podjetniška znanja in veščine že v času izobraževanja, omogočanje boljše prakse... Skratka nekaj ukrepov, ki si obetajo, da bodo mladim pomagali postati bolj konkurenčna delovna sila in da bodo na trg vstopali drugače kot zdaj, ko se jim očita, da nimajo pravih izkušenj, da njihovo znanje ni uporabni itd.

2. V Jamstvu za mlade je tudi reforma študentskega dela. Kakšni so načrti?

študentsko delo bo po eni strani bo spodbujalo mlade, da delajo na svojem področju in si tako pridobijo prave delovne izkušnje, po drugi strani pa delodajalce motiviralo, da bodo mlade raje zaposlili, kot pa na primer zgolj najeli drugega študenta, ko tisti, ki je delala pred tem, diplomira.

3. Izvedbeni načrt Jamstvo za mlade velja le 2 leti. Čemu tako?

Ker želi podati kratkoročne rešitve danes in dolgoročne za naslednjih nekaj let in ker se zavedamo, da ni popoln in imamo čas, da ga izboljšamo.

4. Jamstvo za mlade se izvaja pol leta. Ali že imate podatke vezane uspešnost izvajanja ukrepa?

Spremljamo mlade, ki so se prijavi v mesecu januarju in februarju in ugotavljamo, da je ponudbo dobilo 82,5% mladih. Med njimi nekateri tudi več, saj beležimo v povprečju 3,9 ponudb zaposlitve na osebo. Vsem mladim ponudbe nismo mogli dati, saj za nekatere te aktivnosti niso niti primerne (gre za mlade z različnimi zdravstvenimi in drugimi težavami). V prvih 4 mesecih se je zaposlilo 37% mladih, kar je celo nekaj več kot v drugih ciljnih skupinah. Torej so se zaposlitvene možnosti mladih izenačile z drugimi skupinami na trgu dela.

Priloga B.2.: Intrevju z Urško Kovač Zlobec podsekretarko Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, Direktorat za trg dela in zaposlovanje.

1. Kako ocenjujete trenutno stanje mladih na trgu delovne sile v Sloveniji?

Stanje na trgu delu v Sloveniji se je v zadnjih nekaj letih poslabšalo za vse skupine brezposelnih (in tudi zaposlenih). Mladi so, kot novi iskalci zaposlitve, še posebej izpostavljeni, predvsem zaradi pomanjkanja delovnih izkušenj, ki jih tekom študija niso uspeli nabrati in pomanjkanjem prostih delovnih mest, kar je posledica gospodarske krize. Število

brezposelnih mladih ima negativne posledice tako za mlade, kot za celotno družbo. Ključno pri problemu zaposlovanja mladih je zagnati gospodarstvo, kar bo posledično pomenilo nova delovna mesta in priložnosti tudi za mlade.

2. Evropska komisija je pripravila kar nekaj ukrepov za zaposlovanje mladih. V kolikšni meri sledite smernicam in pozivom Evropske komisije pri reševanju brezposelnosti mladih v Sloveniji oziroma ali jih izvajate v celoti? Ali jih prilagodite glede na specifične probleme mladinskega trga delovne sile?

Evropska Komisija (EK) v okviru različnih programov ponuja rešitve, primere dobrih praks, daje smernice in v nekaterih primerih tudi finančna sredstva za izvedbo ukrepov. Vsaka država članica se glede na nacionalne potrebe odloči za izvajanje konkretnih ukrepov, določi njihovo vsebino, način in obseg izvajanja. V nekaterih primerih je pri tem potrebno soglasje EK, v nekaterih pa EK spremlja le rezultate, ki morajo slediti skupnim ciljem EU. Reševanje problema mladih na trgu dela je večplastno in sodi v različne resorje – poleg MDDSZ, sta ključna predvsem MIZŠ (večja povezanost izobraževalnega sistema z gospodarstvom) in MGRT (podjetništvo mladih, spodbudno gospodarsko okolje).

Na MDDSZ se trudimo, da izvajamo tiste ukrepe, ki jih mladi na trgu dela dejansko potrebujejo, pri tem pa sodelujemo z Zavodom za zaposlovanje in z mladinskimi organizacijami. Dejstvo je, da so na konkurenčnem trgu dela najbolj uspešni tisti posamezniki, ki so prilagodljivi, imajo različna znanja, veščine in kompetence, zato želimo z različnimi ukrepi aktivne politike zaposlovanja posameznika opremiti z veščinami, ki so med delodajalci najbolj iskane in tako povečati njegove zaposlitvene možnosti.

3. Zanima me če so vsi ti ukrepi, ki jih je EK predstavila oz. sprejela posamično v primeru Slovenije združeni v Jamstvu za mlade?

Nikakor ne gre za to, da bi bile vse zgoraj naštetih iniciative EK združene v Jamstvo za mlade!

Jamstvo za mlade združuje tiste ukrepe, ki sledijo cilju aktivacije mladih, v roku 4 mesecev po nastanku brezposelnosti oz. po prehodu iz izobraževanja na trg dela, ne glede na to ali gre za mobilnost, pripravništvo, usposabljanje ali zaposlitev. Pomemben je torej cilj (aktivacije brezposelnega mladega v roku 4 mesecev) in temu cilju sledijo tudi ukrepi. Tako je npr. Ukrep Jamstva »Pripravništva« namenjen sofinanciranju pripravništev za brezposelne mlade, ki tako dobijo priložnost na trgu dela v roku 4 mesecev in je naravnano kratkoročno (gre za

trenutno ukrepanje na trgu dela in pomeni aktivacijo brezposelnega mladega). Program EK »Kakovostna pripravništva in vajeništva« (program je v pristojnosti MIZŠ), pa zahteva sistemski pristop k ureditvi tega področja, kar pomeni predvsem zagotovitev ustreznih pravnih podlag ter sistemskih spodbud za povezovanje in sodelovanje med delodajalci in izobraževalnimi institucijami.

Nekateri izmed zgoraj naštetih iniciativ zahtevajo sprejetje posebnih dokumentov v državah članicah (npr. Jamstvo), za nekatere pa poseben dokument ni potreben, temveč zadostuje le njegovo izvajanje (npr. Eures, Erasmus).

4. Kakšna je izvedljivost ukrepov sprejetih s strani Evropske komisije (Jamstvo za mlade, Mladi in mobilnost, Pripravništvo in vajeništvo itd.) v praksi? Menite, da bodo prinesli oz. prinašajo učinke?

Jamstvo za mlade bo vsekakor pripomoglo k izboljšanju situacije mladih na trgu dela, saj bodo pridobili več priložnosti na trgu dela – jamstvo zagotavlja vsakemu mlademu vključitev v zaposlitev, pripravništvo ali ukrep aktivne politike zaposlovanja, od posameznika pa je odvisno kako bo dano priložnost izkoristil.

Štipendiranje za mobilnost (ad futura) in sistem EURES pa že vrsto let uspešno potekajo, v skladu z novimi smernicami EK pa se predvideva nadgradnja storitev EURES.

5. Kako učinkovito je črpanje sredstev iz evropskih skladov, kar se tiče reševanja problema brezposelnosti mladih?

Reševanje problema brezposelnosti mladih je ena izmed ključnih prioritet Operativnega programa za razvoj človeških virov, ki je podlaga za koriščenje sredstev Evropskega socialnega sklada. Z ukrepi, ki jih izvajamo na MDDSZ uspešno in tekoče črpamo razpoložljiva sredstva. Uspešnost črpanja evropskih sredstev je najvišja ravno v okviru Evropskega socialnega sklada, v okviru katerega se financira večino ukrepov aktivne politike zaposlovanja,

6. Kdaj je po vašem mnenju možno pričakovati izboljšanje stanja mladih na trgu delovne sile? In ali bodo ukrepi v okviru npr. Jamstvo za mlade pospešili izboljšanje stanja mladih na trgu delovne sile?

Jamstvo za mlade bo vsekakor pripomoglo k izboljšanju situacije mladih na trgu dela, saj bodo pridobili več priložnosti na trgu dela – jamstvo zagotavlja vsakemu mlademu vključitev v zaposlitev, pripravništvo ali ukrep aktivne politike zaposlovanja, od posameznika pa je odvisno kako bo dano priložnost izkoristil. Polletni rezultati (januar – junij) izvajanja Jamstva kažejo, da so mladi brezposelni dobili bistveno več priložnosti (vključitev v ukrepe, napotitev v zaposlitev, usposabljanje, oprostitev plačila prispevkov delodajalca itd.) kot ostali brezposelni. Konkretno to pomeni npr. 40 % več napotnic za prosta delovna mesta, kar 10 x več srečanj z delodajalci in 70 % več vključitev v usposabljanje. Ponudbo je dobilo 81,4 % mladih, prijavljenih v mesecu januarju (3.665 od 4.500). V štirih mesecih se je zaposlilo 42 % oseb, ki so prejele ponudbo, kar je za desetino več, kot znaša delež med ostalimi brezposelnimi osebami.

Uspešnost Jamstva za mlade pa je v veliko meri pogojeno tudi z ugodnejšimi pogoji v gospodarstvu in podjetniškem okolju, ki bo omogočalo novo zaposlovanje in odpiranje novih delovnih mest. Z ukrepi Jamstva ne moremo ustvarjati delovnih mest, temveč lahko le spodbujamo delodajalce, da na prosta delovna mesta zaposlujejo mlade, ki so opredeljeni kot težje zaposljiva ciljna skupina v okviru aktivne politike zaposlovanja.

Priloga B.3: Intervju z gospo Natašo Hafner, sekretarko na Ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport, Sektor za višje šolstvo in izobraževanje odraslih, Direktorat za srednje in višje šolstvo ter izobraževanje odraslih

1. Ali se je v preteklosti vajeništvo že izvajalo?

V preteklosti smo v Sloveniji na ravni srednjega poklicnega in strokovnega izobraževanja že poskusili z vajeništvom, ki pa ni zaživel. Interesa med mladimi v določenih predelih države za takšno obliko sodelovanja ni bilo (Primorska), veliko je bilo tudi neizpolnjevanja obveznosti na strani delodajalcev. Iz navedenih razlogov smo vajeništvo opustili, okrepili pa delež praktičnega usposabljanja pri delodajalcih.

2. Kaj bi bilo potrebno za ponovno uvedbo vajeništva v Sloveniji?

Za ponovno uvedbi vajeništva (dualnega sistema) v Sloveniji je potrebna :

1. zaveza delodajalcev, da bodo v svojih podjetjih zagotovili ustrezne pogoje za kakovostno usposabljanje mladih in odgovorno izpolnjevali svoje obveznosti

2. dogovor na ravni državi o tem kako in v kakšni meri bo država pri tej aktivnosti podjetja (predvsem mala in srednje velika) podpirala.

Na izobraževalni strani lahko programe hitro prilagodimo uvedbi vajeništva.

3. Kakšni so načrti za uvedbo kakovostnejših vajeništev?

Evropska izvršna agencija za izobraževanje in kulturo (EACEA) je v okviru programa Erasmus+ razpisala prijavo projektov na temo »Nacionalni organi za vajeništvo«. Razpis spodbuja razvoj visokokakovostnega vajeniškega usposabljanja na delovnem mestu v okviru poklicnega izobraževanja. Pripravo projekta je Ministrstvo za izobraževanja, znanost in šport poverilo Centru za poklicno izobraževanje (CPI). Pričakujemo, da se bodo v projekt vključila tudi ministrstva pristojna za zaposlovanje in gospodarsko, Zavod za zaposlovanje, Obrtno-podjetniška in Gospodarska zbornica (kot soustanovitelja CPIja), druge zbornice in združenja delodajalcev, šolski centri ter podjetja.

Projekt bo primarno usmerjen na srednje poklicno izobraževanje, dotaknil pa se bo tudi srednjega strokovnega in višjega strokovnega izobraževanja. Vajeništvo namreč ni le oblika poklicnega, v Evropi vse bolj postaja namreč tudi oblika izvajanja strokovnih in poklicnih programov na višjih ravneh. Ne bomo pa mogli tudi mimo zaposlovanja brezposelnih, saj mnoge države vajeništvo vključujejo v sheme zaposlovanja.

Delovni naslov projekta je National Authorities for Apprenticeships: Closing the gap between school and work-based learning (NAfA-CGSWL) – Nacionalne inštitucije za vajeništvo: Preseganje prepada med učenjem v šoli in v podjetjih

V projektu bom oblikovali naslednje skupine aktivnosti:

-Strategija razvoja poklicnega izobraževanja in usposabljanja s poudarkom na praktičnem usposabljanju in zaposlovanje: analiza prednosti in pomanjkljivosti obstoječim sistemov poklicnega izobraževanja in usposabljanja z vidika zaposlovanja mladih in odraslih, predlog akcijskega načrta, organizacija 2 študijskih obiskov v Nemčiji in Danski, organizacija 2 mednarodnih konferenc (prva v drugi polovici oktobra 2014)

-Razvoj programa (standarda) praktičnega usposabljanja v podjetju: metodologija priprave, priročnik za uporabo standarda, 2 primera praktičnega usposabljanja

-Podpora podjetjem in mentorjem: pilotiranje in spremljanje izvajanja individualnih učnih pogodb, usposabljanje (in coaching) mentorjev »med delom«, usposabljanje in spremljanje organizatorjev praktičnega usposabljanja v šolah in drugih podpornih inštitucijah, razvit sistem podpore večjih podjetjem in manjšim obratovalnicam.